

РОЗДІЛ 6

**СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
СУЧАСНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

ОБРАЗ ВОДИ У ТВОРЧОСТІ ШЕВЧЕНКА (з нагоди святкування 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка)

Андрєєва Л., Шарко О. студенти факультету ТЗХКВКіБ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Вода – найдивовижніша і найбільш поширена речовина на Землі. Гармонійно і прекрасно все, що створено завдяки незвичайних властивостей води: нескінченне різноманіття фарб сонячного заходу, його золотих і багряних переливів; урочисті і ніжно-рожеві фарби небосхилу при сході сонця. Ця симфонія кольору зобов'язана розсіюванню і поглинанню сонячного спектра водяними парами в атмосфері. І цей великий художник – вода. Гірські ланцюги з гігантськими товщами сотень різних порід, створені найбільш талановитим будівельником природи - водою.

Різноманітні прояви надзвичайних властивостей води у природі надихали великих діячів мистецтва на творчість. І, перш над усе, ці прояви відтворені у живопису. Широкого розмаху зображення води досягає в шедеврах живопису епохи Відродження, в полотнах таких митців як С. Боттічеллі, С. Рафаель, Леонардо да Вінчі. Образ води в мистецтві наповнений рисами, які відтворюють її природні сили – сили рушійності, очищення, святості, цілющості, гармонії кольору та пропорцій. Варто згадати ікону святого Хрещення, картину «Народження Венери» Боттічеллі, «Тріумф галатеї» Рафаеля, зображення «живої та мертвої води» в слав'янських міфах, народних казках (картини В. Васнецова, І. Білібіна, М. Нестерова, В. Королькова). Різноманітний характер води відтворений у живопису французьких імпрессионістів, в полотнах О. Ренуара, К. Моне, А. Сіслея («Баржи на Сене», «Кувшинки», «Сена в Пор-Марлі») Образ води своєрідно змальований у шедеврах російського та українського живопису, в картинах І. Айвазовського, І. Левітана, І Рєпіна, П. Брюллова, А. Куїнджі та ін. Особливо характерним зображенням рушійної сили води відзначається полотно Айвазовського «Всесвітній потоп». Вода описана також в багатьох творах літератури. І тут як не згадати О. Пушкіна та М. Гоголя («Ветер по морю гуляє...», «Чуден Днепр при тихой погоде...»).

Серед плеяди діячів української культури Тарасові Григоровичу Шевченку належить особливе місце. Він своєю полум'яною поетичною і живописною творчістю виражав споконвічні волелюбні прагнення свого народу. Шевченко першим в художній літературі та поезії відкрив світу сторінки морської історії України, героїчної боротьби козацького флоту на морі. Героями своїх творів Шевченко взяв реальних народних героїв, морських витязів Запорізької Січі, історію українського козацького флоту.

Тарас Шевченко у своїй творчості відобразив саме ті думки і настрої, які були важливими в житті українців його часу. Про те, що його творчість знайшла відгук у серцях людей, свідчить те, що в другій половині XIX і на початку XX ст. чи не єдиною книжкою у більшості сільських хат України був «Кобзар», вірші з нього вчили напам'ять, за ним училися читати.

В історичному розвитку України Шевченко - явище незвичайне своїм місцем у літературі, мистецтві, культурі. Аналізуючи шлях Шевченка до творчих висот І. Франко в образній формі сказав : «Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, свіжі і вільні шляхи професорам та книжним вченим».

Тарас Шевченко народився 25 лютого (9 березня) 1814 року у селі Моринці Звенигородського повіту Київської губернії (нині Звенигородського району Черкаської об-

ласті). Незабаром він став студентом Петербурзької академії мистецтв, а вже там – улюбленим учнем Брюллова. Першу збірку своїх поетичних творів Шевченко видав у 1840 під назвою «Кобзар». До неї увійшло 8 поезій: «Думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч».

Відкриємо «Кобзар»: Дніпро, синє море... Вже з першої сторінки відчувається присутність морської стихії в поетичних творах «Кобзаря», герої якого постійно в думках і діях пов'язані з морем, яке є їх життєвим простором. «Реве та стогне Дніпр широкий...» Це «Причинна». А далі – «Тарасова ніч», «Думка», «Невольник», «Іван Підкова». В цих та в багатьох інших творах Т. Шевченка образ моря органічно поєднаний з життям народу, з історичним минулим, з боротьбою за визволення України.

Взагалі, тема моря – одна із найпоширеніших в літературній творчості Тараса Шевченка. Теми боротьби козацтва за Чорне море, вікового шляху українців до моря вперше в українській літературі оспівані саме Тарасом Шевченком.

Його перша морська подорож до Швеції навіяла й першу «морську» поему «Гамалія». Прискіпливо вдивляючись у бурхливі морські води, Шевченко не захоплюється поетичними замальовками морських краєвидів, це він оставив собі як художнику, він перетворює енергію моря у енергію слова, в силу непокори і пробудження потоптаної людської гідності. Слово Шевченка клекоче як може лише клекотати розбурхане море. «Ой, заграй, заграй, Синеньке море...»

Шевченко силою слова акцентує загальнонаціональне значення морських походів козацтва, вбачаючи в них славу України. І у самого Кобзаря характер справжній морський: то лагідний і спокійний, то гнівний і незламний, і слова його як штормова хвиля ламають безпам'ятство і чванство своїх земляків, духовних рабів і зрадників.

До морської теми поет звертається не лише в поезії. Шевченко відтворив в українській літературі і живопису повний цикл художньої мариністики.

На Аральському узбережжі свою морську службу Шевченко пройняв творчістю, а морські, флотські умови життя не могли обійти морську тематику. Море, морська стихія значно вплинули на творчість Кобзаря. Як змінювалася гладь моря, так у шевченкових ескізах змінюються техніка і штрих, він переходить від ескізів до акварельних пейзажів. Морська хвиля, то лагідна і ласкава а то і грізна штормова, надихали поета на різноманітні жанри. Тому за час морської експедиції, як ніколи раніше, Шевченко написав багато поезій. Море, морська стихія піднесла вірші Шевченка до високої поезії.

На Аралі значного розвитку здобула соціально-філософська лірика Шевченка, в якій поет роздумує над сутністю людського буття, над причинами колоніального стану свого народу. Відповідь дає у поезії «Пророк», в якій засуджує національне зрадництво, запродакство і лукавство «навчених людей». «Пророк» Шевченка – це приклад призначення, покликання і жертвовності національної інтелігенції.

Легендарний Кобзар, залишив нам у спадок свої чудові художні та літературні твори, які надихають і надихатимуть ще не одне покоління українців. Поет не втрачав надію на перемогу над стихією. Не втрачав надію і на визволення. Та «надія, брате, не вмирає», - сподівається він на кращу долю свого народу. Співзвучні з цими словами, слова Заповіту: «Щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі було видно, було чути, як реве ревуций».

10 березня) 1861 року Шевченко помер. На кошти друзів 1 (13 березня) його було поховано спочатку на Смоленському православному кладовищі в Петербурзі.

Пізніше, у квітні того ж року, його домовину, згідно із заповітом, було перевезено в Україну і перепохована на Чернечій горі біля Канева, на Дніпрі, що впадає в синє море.

Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Тіщенко В.Н.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

**Бабич Т. В. студент ОКР «Магістр» факультету ММіЛ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

В сучасних умовах жорсткої конкуренції та швидкого старіння професійних навиків, дефіциту кваліфікованих кадрів, поява нових і переоснащення нових підприємств стає актуальним питання з перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів. Крім того, не кожному з нас з першого разу вдається вибрати саме ту професію, де б наші здібності розкривалися в повній мірі, і щоб вона мала попит на ринку праці.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» – «Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення і оновлення професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

У документах ООН ідея безперервної освіти включала спочатку тільки дошкільну та позашкільну освіту, а також освіту дорослих. Після 2000 трактування цього поняття стало конкретним і чітким. Воно розглядало освіту як єдине ціле, як послідовність і взаємозв'язок усіх її етапів протягом життя людини. Безперервна освіта це головний принцип, який є основою розвитку кожного елемента освітньої системи.

Основним фактором, який впливає на отримання післядипломної освіти – це бажання яке визвано, тим що нинішня система освіти гранично раціоналізована і вербалізована і, як наслідок, це призводить до формування професійно компетентного, але бездуховного індивіда.

Тенденція яка склалася на ринку трудових ресурсів України вказує на те, що життя йде вперед, змінюються вимоги, і сьогодні суспільство потребує спеціалістів високого рівня. Також, проходить посиленими темпами розвиток техніки й інформаційних технологій, а це значить, що потрібні фахівці, які будуть розбиратися у всіх новинках. І такий розвиток походить в кожній сфері, тому потрібні фахівці різних напрямів і спеціальностей.

За кордоном у студентів все частіше спостерігається, тенденція що після декількох років роботи вони вирішують продовжити освіту, при отриманні післядипломної освіти керуються вже набутим досвідом.

Названі фактори сприяють підвищенню попиту на післядипломну освіту, яка включає перепідготовку – отримання повної вищої освіти по іншій спеціальності для осіб, маючих вищу освіту, і підвищення кваліфікації спеціалістів.

Бажання українських фахівців йти в ногу з часом, бути конкурентоспроможними, вдосконалювати свої професійні навички в останні роки все більше стимулює їх до отримання післядипломної освіти.

Такий попит на отримання післядипломної освіти створив необхідність в інститутах післядипломної освіти по всій території України. На даний момент на території існують 325 навчальні заклади I-IV рівнів акредитації про це свідчать дані Державної служби статистики України (Держстат).

На території Одеси діють 21 інститутів післядипломної освіти, що складають (6,46 %) від загальної кількості інститутів післядипломної освіти по всій території України.

Бажаючи, які прагнуть отримати освіту за кордоном, не позбавляються такої можливості. Але, необхідно звернути увагу на те, що післядипломна освіта за кордоном

представляє собою не перекваліфікацію, чи отримання післядипломної освіти по другому направленню, чи то технічному, то чи економічному направленні, а тільки в тій сфері, в якій уже була отримана вища освіта за кваліфікаційним рівнем – бакалавр, чи спеціаліст.

Порівнюючи післядипломну освіту в Україні і за її кордоном, можна зробити висновок, що основними напрямками діяльності закладів післядипломної освіти за кордоном не в значній мірі спрямовані на:

— освітню діяльність, пов'язану із спеціалізацією, підвищенням кваліфікації, стажуванням, іншими формами післядипломної освіти;

Але на їх території також виконуються та ж діяльність, що й на території України:

— науково-, навчально-методичне забезпечення навчального процесу в закладах післядипломної освіти;

— застосування сучасних інформаційних систем для підвищення якості освіти та створення відкритого освітнього простору;

— наукова, науково-технічна, інноваційна діяльність, дорадництво та робота з упровадження досягнень науково-технічного прогресу за відповідними видами економічної діяльності;

— розроблення наукової, науково-, навчально-методичної літератури;

— культурно-освітня та просвітницька діяльність;

— фінансово-господарська та виробничо-комерційна діяльність;

— здійснення міжнародних зв'язків.

Проаналізувавши ситуацію в Україні та за її кордоном логічно зробити висновок, що післядипломна освіта набирає швидкий розвиток в підготовці кадрів для суспільства і людини до активного життя в глобалізованому суспільстві.

Науковий керівник – канд. техн. наук, доцент Гордієнко Л.Л.

Література

1. Закон України «Про освіту»
2. Закон України «Про вищу освіту»
3. Научная библиотека КиберЛенинка: <http://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-tendentsii-razvitiya-poslediplomnogo-obrazovaniya-vzroslyh#ixzz2wKtg3mE6>

БУДУЩЕ СПЕЦИАЛИСТЫ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ: К ПОРТРЕТУ ОДНОКУРСНИКА

**Владимирова А., Рич А., Цымбалова К., Кулинич Е.,
студенты III курса факультета ИТПГРиТБ**

Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

Рекреационно-туристская отрасль в современных условиях хозяйствования требует отчетливых представлений о перспективах развития, а также механизмов эффективного управления и продвижения туристского продукта по каналам товарообмена от производителя до конечного потребителя (туриста). В Украине туризм, как отрасль хозяйственной деятельности, демонстрирует в последние годы позитивную динамику развития и, следовательно, может стать весомым фактором инновационного развития туристической отрасли и повышения ее конкурентоспособности на мировом рынке. Это ожидаемо увеличит количество рабочих мест и поступлений в бюджет. Реализация

такої задачі возможна при умови високого рівня підготовки спеціалістів туристическої отрасли.

Всемирная туристская организация объединяет 17 высших учебных заведений мира в единую систему подготовки специалистов сферы туризма, которая предполагает внедрение новейших техник и технологий в образовательный процесс [1]. В качестве примера можно привести Международный институт гостиничного менеджмента в Эссексе (Великобритания). Здесь введена модульная система, которая разрешает студентам составлять свою собственную программу обучения, выбирая те курсы, которые лучше дополняют их предыдущее образование и соответствуют их профессиональным целям. Прикладное, диалоговое обучение позволяет студентам приобретать навыки, необходимые для анализа и использования информации в сфере перспективного управления на предприятиях туристской индустрии. Применяемые методы обучения требуют от студентов особого прилежания для выполнения заданий во внеаудиторное время. Другим не менее известным учебным заведением является Институт Гостеприимства и Туризма Le Monde в Афинах (Греция). Это учебное заведение полностью ориентируется на туризм и считается одним из наиболее специализированных институтов с экспертами в сфере туризма. Специально создаваемая дружественная окружающая среда поощряет студентов учиться и участвовать в полезных образовательных проектах и социологических исследованиях, так как они должны не только хорошо владеть техникой управления предприятием, но и иметь такую подготовку и образование, которые позволят им с успехом превзойти конкурирующие предприятия сферы туризма. Так как значение, которое приобретает профессиональная деятельность специалистов сферы туризма в современном обществе, в настоящее время трудно переоценить [2]. Задачами настоящей работы было проанализировать, в рамках изучения курса «Основы научных исследований», представления студентов 2-го и 3-го курсов нашего ВУЗа, обучающихся по специальности «туризм», о своей будущей специальности и путях развития этой отрасли в стране.

Материал и методы. На этапе подготовки проанализирована и систематизирована немногочисленная литература по проблеме и сформулированы задачи работы. Этап проведения исследований включал разработку проекта опросного листа, его обсуждение и корректировку, собственно исследования. На третьем этапе полученные материалы проанализированы с использованием метода оценки результатов случайных наблюдений [3].

Результаты. Исследования выполняли в апреле-мае 2014 года, во внеурочное время. Считают выбранную специальность чрезвычайно перспективной 81 % респондентов, остальные выбрали ее по совету родителей. Любят путешествия и неоднократно осуществляли их все опрошенные студенты, хотя с работой туристических фирм ранее сталкивались только 44 %. Знакомые в туристической сфере есть у более, чем половины респондентов (56 %), а 19 % уверены, что таковые появятся за годы обучения по специальности.

Наиболее привлекательными видами туризма студенты назвали «познавательный» (86 %) и «зеленый» (14 %). Выезжали на отдых в другие страны в период каникул 26 % респондентов, тогда как 41 % студентов работали.

В необходимости глубокого изучения в ВУЗе не менее двух иностранных языков убеждены все опрошенные, а расширить курс обучения дополнительными предметами считают важным 56 % (треть из них полагает, что это требуется для изучения специфики регионов нашей страны).

Практически половина опрошенных уже определились с желаемым местом прохождения будущей практики (в Греции и Франции – по 22 %, в Турции – 6 %), осталь-

ные не смогли четко назвать такую страну (отметили ответ на вопрос как «другая»). Опыт прохождения практики в предыдущие годы не позволяет, по мнению всех респондентов, предложить какие-либо инновации в сфере туризма. Вместе с тем, использовать свои знания для оценки «качества турпродукта» могут 94 % студентов. Как и сформулировать свое мнение о путях повышения популярности внутреннего туризма в Украине: 54 % полагают необходимым изменить соотношение «цена – качество» турпродуктов, а 36 % считают, что надо уделять больше внимания популяризации туризма и разработке новых туристических маршрутов в нашей стране.

Заключение. По результатам проведенного (учебного) исследования можно говорить о наличии осознанного и серьезного отношения студентов к обучению по избранной специальности. Это позволяет надеяться, что «туризм» в нашем ВУЗе является не просто привлекательным видом деятельности для абитуриентов и студентов, а профессионально создаваемым в ВУЗе продуктом, востребованным в будущей профессиональной среде [4, 5].

Научные руководители – канд. техн. наук, доцент Дышкантюк О.В.
– д-р мед. наук, профессор Стрикаленко Т.В.

Литература

1. Саун Л.В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира. – К.: МАУП, 2004. – 399 с.
2. Головки Е.В. Роль практической составляющей при подготовке кадров в области сервиса и туризма. – Международное образование в интересах индустрии туризма: V Российско-китайский форум по подготовке кадров для индустрии туризма: Сб. статей и тезисов под ред. проф. А. Б. Косолапова. – Владивосток: Изд. дом Дальневосточного федерального университета, 2012.- С.81–86.
3. Как провести социологическое исследование. – М.: Политиздат, 1990. – 288 с.
4. Елютина Р.И. Профессиональное становление личности специалиста в сфере сервиса и туризма в процессе обучения в ВУЗе. – Международное образование в интересах индустрии туризма: V Российско-китайский форум по подготовке кадров для индустрии туризма: Сб. статей и тезисов под ред. проф. А. Б. Косолапова. – Владивосток: Изд. дом Дальневосточного федерального университета, 2012.- С.48–56.
5. Ковынева Л.В. Формирование профессиональных компетенций бакалавров туризма. – Международное образование в интересах индустрии туризма: V Российско-китайский форум по подготовке кадров для индустрии туризма: Сб. статей и тезисов под ред. проф. А. Б. Косолапова. – Владивосток: Изд. дом Дальневосточного федерального университета, 2012.- С.56-59.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ РЕКЛАМНОГО АГЕНТСТВА)

Задорожна В.К. студентка ОКР «Спеціаліст» факультету ММіЛ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

В останні роки загальною стала думка про те, що ефективність економічного розвитку сучасних держав у великому ступені залежить від ресурсів, вкладених в «людський фактор», без якого неможливо забезпечити поступальний розвиток суспільства.

Трудовий потенціал, що є здатним до розвитку, перетворює людину у найважливіший ресурс виробництва: продуктивність праці, мотивація та інноваційний потенціал людини визначають успіх стратегії, спрямованої на інтенсифікацію виробництва, конкурентоздатність тощо.

Трудовий потенціал – це сукупна суспільна здібність до праці, потенційна дієздатність суспільства, його ресурси праці. Але поняття «трудовий потенціал» значно ширше поняття «трудові ресурси». Якщо до складу останнього входять тільки люди працездатні по певних формальних ознаках, то поняття «трудовий потенціал» охоплює і тих, хто ще тільки готується до ефективної трудової діяльності (діти), і тих, хто вже вийшов з сфери зайнятості (пенсіонери).

Таким чином можна зробити висновок, що від формування трудового потенціалу залежить розвиток підприємства та його подальша доля.

Не виключенням є рекламні агентства. Рекламне агентство – це колектив творчих людей, які з допомогою засобів масової інформації (комунікаційних каналів) здійснюють рекламу (просування) послуг або товарів клієнта шляхом залучення до нього додаткового інтересу.

Формування трудового потенціалу підприємства можна визначити як динамічний процес постійного розвитку та створення можливостей за рахунок різних джерел для його використання та реалізації. Цей процес може відбуватися за рахунок використання джерел із зовнішнього та внутрішнього середовища.

На сьогоднішній день існує безліч методів формування трудового потенціалу підприємства. Одні з них перевірені часом, інші – зовсім нові та ще не досконалі. Така кількість альтернатив дає змогу підприємству обирати саме той метод формування свого персоналу, який найбільш підходить саме йому.

Першим джерелом формування трудового потенціалу є освітні заклади. У закордонній практиці має місце співпраця підприємств та навчальних закладів, кооперація яких привела (у великих компаніях) до створення корпоративних університетів, що виконують підготовку кадрів для підрозділів і філіалів організації, на базі якої вони створені.

Другим джерелом формування трудового потенціалу виступають служби зайнятості та кадрові агентства. Цей метод потребує значних грошових витрат.

Третім джерелом формування є внутрішні джерела. До внутрішніх джерел формування відносяться робітники підприємства. Цей метод є економним, оскільки не потребує залучення сторонніх осіб, проте це джерело є достатньо обмежене.

Дуже популярним на сьогоднішній день є метод формування персоналу за допомогою мережі Інтернет. Цей метод не потребує значних грошових вкладень і надає широкий спектр дії.

Саме останнім методом найчастіше використовують рекламні агентства, оскільки такі підприємства потребують спеціалістів, які мають неординарне мислення, творчу натуру та здатність до ризику. Такі характеристики потребують нестандартні методи формування трудового потенціалу. Тому підприємство для пошуку співробітників розміщує на сайті завдання, яке необхідно зробити у встановлені строки. Найчастіше рекламне агентство пропонує кандидатом намалювати веб-сайт. Тематика сайту обирається самим рекламним агентством. Кожен бажаючий має право прийняти участь. Проходячи такий відбір важливо пам'ятати, що чим більш неординарним буде задум, тим краще. Потенційний робітник виконує завдання та проходить анкетування. По закінченню відведеного часу відповідальний за проведення набору робітник передивляється всі надіслані роботи, обираючи ті, які йому сподобалися найбільше. Згодом відібрані кандидатури проходять співбесіду і обираються на роботу.

Даний метод формування трудового потенціалу, як і інші має ряд позитивних та негативних рис.

Позитивні риси:

- участь може прийняти будь-яка людина;
- велика кількість учасників;
- немає територіальних обмежень;
- перевірка людей на необхідні риси завдяки його роботі;
- відсіювання одразу не підходящих кандидатів;
- економія часу;
- економія ресурсів.

Негативні риси:

- неможливість перевірки справжнього автора роботи;
- немає можливості перевірити чесність виконання роботи;
- важкість інформування про проходження набору персоналу;

Як бачимо, даний метод формування персоналу має достатньо велику кількість позитивних рис, які кількісно перевищують негативні сторони.

Наявність такого типу негативних рис можна пояснити тим, що даний метод нещодавно з'явився і ще не до кінця сформований.

Таким чином можна зробити висновок. Трудовий потенціал рекламного агентства – це працівники з нестандартним мисленням, які можуть вийти «за рамки» буденного, можуть здивувати своєю неординарністю. На сьогоднішній день існує багато різноманітних методів формування трудового потенціалу. Головним завданням підприємства – це знайти той метод, який буде найбільш ефективним саме для даного агентства і тоді можна буде сформувати такий колектив, який буде злагоджено працювати, тим саме ведучи підприємство вперед.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Козак К.Б.

Література

1. Ткач А. А. Методи оцінювання управлінського персоналу промислових підприємств / А. А. Ткач // Держава та регіони. – 2008. – № 4. – 222 с.
2. Отенко В. П. Методологічні основи управління потенціалом підприємства. Наукове видання / В. П. Отенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2004. – 216 с.
3. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В.М. Данюк, В.М.Петюк, С.О.Цимбалюк та ін. / За заг. ред. В.М. Данюка, В.М.Петька. – К: КНЕУ, 2004. – 398 с.
4. Козак К.Б., Управління розвитком трудового потенціалу персоналу підприємства: дис. канд. екон. наук 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)/ К.Б.Козак; Херсонський Міжнародний університет бізнесу і права. – Х., 2011. – 245 с. – (Рукопис)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТАНОГЕНЕЗА ДЛЯ ОЧИСТКИ СТОЧНЫХ ВОД – АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ ИСТОЧНИК ЭНЕРГИИ ПИЩЕВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

**Зёма Д.М., Зёма Т.М., студентки ОКУ «Бакалавр» факультета ПЭЭиНТ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса**

Высокий уровень потребления вод обуславливает большой объем образования сточных вод на предприятиях, при этом они имеют высокую степень загрязненности и

представляют опасность для окружающей среды. Одной из главных проблем является проблема загрязнения поверхностных вод органическими соединениями от пищевых предприятий.

В состав органических загрязнителей воды входят углерод, водород, кислород и азот. Для очистки таких сточных вод используют различные типы биологических устройств: биофильтры, биологические пруды и аэротенки.

В биофильтрах сточные воды пропускают через слой крупнозернистого материала, покрытого тонкой бактериальной пленкой. В биологических прудах в очистке сточных вод принимают участие все организмы, населяющие водоем. В аэротенках очищающее начало – активный ил из бактерий и микроскопических животных.

Перспективным способом очистки промышленных сточных вод является использование их органической составляющей для производства биогаза биологических прудов пищевого предприятия. Это открывает возможность не только очистить сточные воды от органических соединений, но и полностью обеспечить энергией эксплуатацию очистных сооружений, а также стать дополнительным альтернативным источником энергии для предприятия [1–3].

С биохимической точки зрения метаногенез является процессом анаэробного дыхания, во время которого электроны с органических веществ переносятся на CO_2 , благодаря чему он восстанавливается до CH_4 . В процессе биометаногенеза участвуют три группы бактерий. Первые превращают сложные органические субстраты в масляную, пропионовую и молочную кислоты. Вторые трансформируют эти органические кислоты в ацетат, H_2 и CO_2 . Третьи восстанавливают CO_2 до CH_4 с поглощением водорода, который в противном случае может ингибировать развитие уксуснокислых бактерий.

Известно, что растениями аккумулируется около 0,1 % солнечной энергии, достигающей поверхности Земли, что в 10 раз превышает мировое потребление энергии. При этом, наиболее перспективными утилизаторами солнечной энергии являются микроводоросли, активно развивающиеся в воде, загрязненной большим количеством органических соединений. Максимальное значение КПД фотосинтеза наблюдается у синезеленых водорослей ((СЗВ) *Cyanophyta*) или точнее цианобактерий (*Oxyphotobacteriobionta*) и достигает 20 %, что более чем в 200 раз превышает среднее значение КПД фотосинтеза у наземных растений. Поэтому среди гидробионтов им принадлежит особое место [4].

Способность СЗВ усваивать четыре газа: углекислый для фотосинтеза, кислород для дыхания, сероводород и азот для хемосинтеза приводит к их массовому развитию – «цветению» воды. Среди многочисленных механических, физико-химических, биологических и экологических методов подавления массового развития СЗВ наиболее эффективными являются последние два, одним из эффективных методов которых и является метаногенез [5]. Поэтому и возникла идея использования биогаза-топлива, получаемого из органической массы путем ее биоконверсии (биометаногенез).

Основным источником-субстратом для метаногенеза биомассы *Microcystis aeruginosa* является пептидогликан (муреин), составляющий до 50 % сухой массы клеток СЗВ и образующий их клеточную стенку, которая в свою очередь продуцирует слизистый чехол и общую слизь. Слизи по биохимической природе являются полисахаридами и представляют собой дополнительный субстрат для метаногенов.

Также такие комплексы биоочистки можно использовать для ферментации биомассы любых массово развивающихся гидробионтов, а также органики в сточных водах сельскохозяйственного происхождения и пищевой промышленности.

Таким образом, применение метода биологической очистки сточных вод пищевых производств путем биометаногенеза имеет ряд позитивных последствий в природоохранном аспекте:

- улучшение качества воды, сбрасываемой в системы водоотведения и водные объекты;
- экономический эффект для обеспечения дополнительного развития производства и внедрения на нем новых экологических мероприятий;
- использование бесплатного сырья в качестве субстрата для ферментации;
- внедрение дешевой и безотходной биотехнологии производства метана с последующей его трансформацией в электроэнергию;
- локальное обеспечение тепловой и электрической энергией эксплуатации очистных сооружений и предприятия в целом.

Научный руководитель – доцент Русева Я.П.

Литература

1. Про можливість використання гідробіонтів для отримання біогазу /Єлізаров О. І., Луговой А. В., Никифоров В. В. / Вісник КДПУ. – 2006. – Вип. 6 (41).– С. 43–44.
2. Никифоров В. В. Отримання біогазу із синьозелених водоростей: мат. II Всеукр. інтернет-конф. [Науковий потенціал України 2007] – Київ–Севастопіль, 2007. – С. 1–2.
3. Zagirnyak M., Nykyforov V. The Nature Protection and Energy Saving Aspects of the green-blue algae utilization: Catalogue of 2-nd Forum [Science & Technology days Poland-East] (April 22–24, 2009 Bialystok-Bialowieza). – P. 80.
4. Особенности хозяйственного значения синезеленых водорослей в условиях Кременчугского и Днепродзержинского водохранилищ / Никифоров В. В., Козловская Т. Ф. / Вісник Кременчугського державного політехнічного університету.– 2002. – Вип. 5(16). – С. 106–108.
5. О методах подавления массового развития синезеленых водорослей /Никифоров В. В. / Вісник проблем біології і медицини. – 2002. – Вип. 4. – С. 27–31.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ СТУДЕНТСЬКОЇ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

**Криворотенко О.Е., студентка ОКР «Бакалавр» факультету ЕБіК
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

В статті надано теоретичний аналіз основних положень трудового законодавства України щодо охорони праці молодих верств населення й розглянуто можливі шляхи його удосконалення.

Конституція України проголошує право кожної людини в нашій країні на працю і встановлює умови для його реалізації [1]. На даний час однією із найактуальніших є проблема трудової діяльності молоді. Треба відмітити, що ця проблема має міжнародний характер. Так Міжнародна організація праці (МОП) рекомендує особливу увагу в справі охорони праці приділяти саме молодим робітникам. За прогнозами міжнародних експертів у 2015 році кількість молодих людей, котрі працюватимуть або шукатимуть роботу, становитиме 660 мільйонів, що на 7,05 % більше, ніж у 2007 році. Зважаючи на їх низький освітній рівень, можна очікувати, що ці люди зіткнуться з дефіцитом обладнаних, добре оплачуваних робочих місць.

Молоді працівники віком від 15 до 24 років більше страждають від серйозних нещасних випадків без смертельного наслідку порівняно з їх старшими колегами. Оскільки в Європі до 2015 року очікується, що вікова група від 45 до 64 років становитиме майже половину працюючого населення, то особливо актуальним постає питання про чинник ризику на виробництві для працівників старшого та літнього віку й розробка відповідних програм.

Основа правового положення працівників визначена ст. 43 Конституції України та ст.ст. 2, 21 Кодекс законів про працю України (КЗпП України), де встановлені найголовніші трудові права працівників [1, 2].

Відповідно до ст. 188 КЗпП., працівник може реалізувати право на працю з досягненням 16-річного віку, а в окремих випадках – 15-річного і навіть 14-річного віку, але лише з дозволу одного з батьків або особи, що їх заміняє.

КЗпП України є основним загальним нормативно-правовим актом у сфері трудового права, в якому регламентації питань праці молоді і молодих спеціалістів присвячено Главу XIII, статті якої регламентують різноманітні аспекти трудової діяльності молоді, в тому числі деякі гарантії її трудової зайнятості.

З метою захисту життя, здоров'я та працездатності неповнолітніх встановлено мінімальний вік прийняття їх на роботу (ст. 188 КЗпП України) та заборона залучення неповнолітніх до робіт, на яких забороняється застосування праці осіб молодше вісімнадцяти років (ст. 190 КЗпП України, ст. 11 Закону України «Про охорону праці»). «Перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх» затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України. До цього переліку включені як підземні роботи, так і інші роботи із шкідливими та небезпечними умовами праці.

Для виявлення відповідності виконуваній роботі, ранньої діагностики захворювань неповнолітні при вступі на роботу та періодично, до досягнення ними 21 року, проходять обов'язкові медичні огляди.

Для неповнолітніх встановлюється скорочена тривалість робочого часу, надається щорічна основна відпустка подовженої тривалості у зручний для них час, забороняється залучати їх до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні.

У країнах з розвинутою ринковою економікою держава, беручи на себе основний фінансовий тягар підготовки та перепідготовки кадрів, створює єдиний механізм забезпечення зайнятості через взаємодію держави та підприємств. Щодо початкової професійної підготовки молоді, то державні органи передовсім стимулюють активність підприємства за допомогою прямого фінансування внутрішньофірмових систем навчання. Так, наприклад, за наймання та навчання молоді 16-18 років, яка ще не має повної середньої освіти, державні органи Великобританії, Італії, Швеції покривають до 80 % витрат підприємств [3].

Об'єктом прямого фінансування державними органами Німеччини, Франції, Італії, Швеції стала так звана альтернативна форма підготовки кадрів, що охоплює молодь до 25 років. Ідеться про поєднання процесу теоретичної підготовки в навчальному закладі з трудовою діяльністю за умов часткової зайнятості. Відтак забезпечується відповідність зайнятості учня здобутій на даний момент кваліфікації. Необхідною умовою такої форми навчання є наявність спеціальної програми, що забезпечує координацію підготовки у двох різних системах. Активний контроль підприємств за навчальним процесом зумовлює постійне коригування програм теоретичного навчання. У західноєвропейських країнах одним з джерел коштів державних органів на професійну підготовку є грошові відрахування самих підприємств. Так, у Франції існує порядок, за яким

кожне підприємство з чисельністю зайнятих понад 10 осіб, зобов'язане відраховувати на цілі підготовки та підвищення кваліфікації працівників не менше 1 % фонду заробітної плати.

Для більш повної відповідності українського законодавства в сфері охорони праці сучасним економічним реаліям необхідно приділити особливу увагу вдосконаленню спеціальних норм з охорони праці окремих осіб – неповнолітніх та представників молоді інших вікових категорій. Потрібна дієва правова база, в рамках якої б діяли всі учасники трудових відносин. Основи для неї вже створено діючою в Україні законодавчою базою: необґрунтована відмова в прийомі на роботу забороняється; вимоги дотримання права на укладання трудового договору при прийомі на роботу; відміна випробувального терміну; захист від незаконного звільнення; право на оплату праці; пільги щодо терміну робочого часу. Залишається забезпечення ефективної дієвої реалізації цих вимог на кожному підприємстві (установі), а з боку молоді – якісне підвищення професійного підготовки та позбавлення у власній свідомості правового нігілізму до своїх конституційних прав взагалі і до трудових особисто.

Науковий керівник – канд. техн. наук, доцент Лисюк В.М.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (20.02.2014 р).
2. Кодекс законів про працю України: станом на 27 березня 2014 р [Електронний ресурс]/ Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page> (13.04.2014 р.)
3. Найда І.В. Державне регулювання працевлаштування молодих спеціалістів національним і міжнародним законодавством: порівняльно-правовий аналіз// Економіка та держава: Міжнародний науково-практичний журнал. – Київ, 2009. – №7 С. 103-105.

ПРИРОДА КОНФЛИКТА И УПРАВЛЕНИЕ КОНФЛИКТАМИ В МЕНЕДЖМЕНТЕ

Кузьменко К.А., студент ОКУ «Магістр» факультета ММіЛ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

Конфликт (от лат. *conflictus* – столкновение) – столкновение противоречивых или несовместимых сил. Конфликты проявляются в деятельности всех социальных институтов, социальных групп, во взаимоотношениях между людьми и играют ключевую роль в жизни отдельного человека, семьи, коллектива, государства, общества в целом. Работающие в организации люди различны между собой. Различие в восприятии часто приводит к тому, что люди не соглашаются друг с другом при решении какого-либо вопроса. Это несогласие возникает тогда, когда ситуация действительно носит конфликтный характер. Конфликт – это противоречие, возникающее между людьми, коллективами в процессе их совместной трудовой деятельности из-за непонимания или противоположности интересов, отсутствие согласия между двумя или более сторонами. Конфликт является сигналом того, что произошло что-то неладное в коммуникациях

между людьми либо появились какие-то существенные разногласия. Многое зависит от того, как конфликтом управляют. Управление конфликтами - это процесс целенаправленного воздействия на персонал организации с целью устранения причин, породивших конфликт и регулирование поведения участников конфликта в соответствии со сложившимися нормами взаимоотношений.

В порядке основных рекомендаций относительно поведения в конфликтных условиях следует указать на ориентиры, которыми может пользоваться любой сотрудник организации и определенно руководитель:

- отличать главное от второстепенного;
- внутреннее спокойствие;
- знание меры воздействия на события, означающее способность остановить себя и не «давить» или, наоборот, ускорить событие для того, чтобы «владеть ситуацией» и уметь адекватно реагировать на нее;
- умение подходить к проблеме с различных точек зрения, обусловленное тем, что одно и то же событие можно оценить по-разному, в зависимости от занятой позиции;
- дальновидность как способность не только понимать внутреннюю логику событий, но и видеть перспективу их развития. Знание «что к чему приведет» предохраняет от ошибок и неправильной линии поведения.

Данный список рекомендаций является регламентом для каждого сотрудника, он определяет способы мышления, помогает обрести здоровый климат в коллективе. Будет верным решением включить его в корпоративный кодекс организации.

Для того чтобы управлять конфликтами в рабочем коллективе, необходимо владеть различными методами и в зависимости от ситуации применять их. Выделим следующий перечень методов:

- осуществление целенаправленного влияния на оппонентов путем формирования в организации определенного общественного мнения о конфликтующих сторонах. Известно, что общественное мнение – очень мощный регулятор поведения людей;
- обращение к третьему лицу. Данный метод может быть весьма эффективным, если в качестве третьего лица выступает очень авторитетная личность, чье мнение будет решающим для оппонентов относительно их противоборства;
- следующий метод называется «взрыв». Он является разновидностью воздействия общественным мнением. Этот метод целесообразно применять, если оппоненты не прекращают конфликт, отчетливо осознавая его негативные последствия для организации, но в то же время являются ценными кадрами, с которыми нецелесообразно расставаться. «Взрыв» – это метод публичного осуждения конфликтующих сторон всем коллективом.

Основная задача руководителя, в урегулировании любого конфликта состоит в том, чтобы по возможности придать ему функционально-положительный характер, свести к минимуму неизбежный ущерб от негативных последствий противостояния или острого противоборства.

Решение задач по должностным инструкциям руководителя и подчиненных будут стоять на первом плане, в случае использования выше перечисленных ориентиров поведения и методов разрешения конфликтов.

Научный руководитель – канд. педаг. наук, доцент Удовица О.Ф.

Литература

1. Арутюнов В.В., Волковысский И.В., Кадария Ф.Д., Шепелев Е.М. Управление персоналом. Р-н-Д:Феникс, 2004

2. Бахтерев В. Двенадцать правил составления должностной инструкции // Кадровые технологии, № 2, 2007
3. Вишневская А.В. Курс лекций «Конфликтология», М., ЮНИТИ, 2003

ПРОБЛЕМЫ ТРУДОУСТРОЙСТВА ВЫПУСКНИКОВ ВУЗов: АНАЛИЗ МАТЕРИАЛОВ ИНТЕРНЕТ-ОПРОСА

**Кысса М., Балагура И. студенты III курса факультета ИТПГриТБ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса**

Анализ перспектив трудоустройства выпускников ВУЗов в нашей стране проводится не в первый раз, так как представляет интерес не только для работодателей, но и для студентов последних курсов обучения [1, 2]. Так, в 2012 г. Центр внутреннего мониторинга проводил исследования международной мобильности украинских студентов. В феврале 2014 г. Центром исследования общества проанализирована мобильность студентов и аспирантов (по данным из министерств, статистических ведомств и ассоциаций университетов ряда стран Европы). Однако, актуальность представляет не только констатация факта международной мобильности выпускников, но и выяснение планов студентов последних курсов обучения, их видения профессионального будущего и действий по его достижению, удовлетворенности полученным образованием, психологической готовности покинуть родной город для профильного трудоустройства вне привычного окружения. Эти вопросы стали задачами нашего исследования, проведенного при изучении курса «Основы научных исследований».

Материал и методы. На первом этапе исследования проведено изучение, обобщение и систематизация информации по проблеме, сформулированы рабочая гипотеза, объект и предмет исследования. Второй этап работы состоял в разработке анонимной анкеты (с открытыми и полукрытыми вопросами), ее апробации в академической группе, а затем и корректировке для проведения интернет-опроса выпускников одесских ВУЗов. Содержанием третьего этапа исследований был анализ полученной информации. Ответы респондентов на вопросы анкет проанализированы с использованием метода оценки результатов случайных наблюдений [3, 4].

Результаты. В период с 17 марта по 10 апреля 2014 г. на вопросы интернет-анкеты ответили 200 студентов-выпускников ВУЗов г. Одессы в возрасте 20-24 лет, при практически равном соотношении юношей и девушек. Наиболее активно на вопросы анкеты отвечали студенты пяти ВУЗов г. Одессы: Национальной академии пищевых технологий (ОНАПТ), Национального политехнического университета (ОНПУ), Национальной академии связи им. А. С. Попова (ОНАС), Государственной академии строительства и архитектуры (ОГАСА) и Национального медицинского университета (ОНМедУ) – они составили 80 % всех опрошенных, что послужило основанием для проведения дальнейшего анализа на основе их ответов.

Анализ результатов нашего исследования сделан с учетом ряда моментов. Во-первых, понимания того, что проведение интернет-опроса не может рассматриваться как объективное отражение ситуации в целом, ибо в такого рода опросах принимают участие наиболее социально активные пользователи интернета. Вместе с тем, мнение именно таких представителей студенческой молодежи может и, по-видимому, должно рассматриваться приоритетным в определении задач стратегии и тактики организации обучения в ВУЗах. Во-вторых, знания того, что в социологии ситуация, когда человек с высшим образованием работает не по специальности, указанной в дипломе, называют

постдипломної мобільністю. Причини такої мобільності її достатньо багатообразні (переорієнтація економіки в регіоні розположення ВУЗа, змінення професійних інтересів студентів в процесі навчання, змінення сімейного положення і т.д. [2, 5]), а тому не повинні трактуватися як отримання «не того» освіти або «зря витрачені гроші». Ібо, в кінцевому підсумку, отримані в ВУЗе знання завжди застосовуються на практиці, навіть якщо це відбувається через певний період часу.

Після закінчення ВУЗа планують працювати за спеціальністю, в середньому, 82 % випускників (75...83 %), в рівній мірі – чоловіки і жінки. І тільки випускники ОНМедУ 100 % готові працювати в профільних закладах, що може бути обумовлено як специфікою ВУЗа, так і відносно невеликою кількістю респондентів з цього вищого навчального закладу (5 % всіх студентів-випускників).

Працювати «за спеціальністю» 39 % випускників ВУЗів хочуть тільки в рідному місті, тоді як 61 % студентів вважає себе морально готовим до переїзду заради роботи за вибраною спеціальністю. Однак, більш половини (60 %) з них готові здійснити таку зміну місця проживання тільки за умови переїзду в великі міста. Найбільш важливими критеріями, що визначають вибір місця майбутньої роботи, 79 % респондентів назвали умови роботи і зарплату, причому думка батьків і близьких важливо для кожного п'ятого випускника (21 %).

Реальну перспективу працевлаштування за кордоном одразу після закінчення ВУЗа (серед випускників, що планують працювати за спеціальністю) не бачить ніхто з респондентів. Тоді як після набуття певного досвіду 7 осіб (4 випускника ОНАПТ, 2 – ОГАСА і 1 з ОНПУ) планують працювати за межами країни. Необхідними умовами для цього вважаються (за пріоритетами): додаткове навчання за спеціальністю, знання іноземної мови і наявність фінансових ресурсів. Такі відповіді можна трактувати, в певній мірі, як розуміння студентами ролі і необхідності постійного навчання і визнання важливості підвищення кваліфікації, а також як необхідність розвивати систему післядипломного навчання з наданням, одночасно, можливості додаткової стажировки за іноземною мовою.

Таким чином, отримані дані дозволяють думати про достатньо високу відповідальність за профільне працевлаштування і внутрішню мобільність випускників ВУЗів м. Одеси. Результати проведеного нами інтернет-опитування не узгоджуються з думкою дослідників Європейського Фонду освіти, що вважають професійну неактивність випускників ВУЗів в Україні [5]. Міжнародна мобільність респондентів, які взяли участь в інтернет-опитуванні, достатньо низька. Актуальним для них вважається розвиток системи сучасного післядипломного освіти з наданням можливості додаткової стажировки за іноземною мовою.

Наукові керівники – канд. техн. наук, доцент Дышкантюк О.В.

– д-р мед. наук, професор Стрикаленко Т.В.

Література

1. Курбанова Л.М. Чернов В.А. Практична підготовка кадрів для індустрії туризму: з досвіду роботи студентської турфирми. – Міжнародне освітнє інтересу індустрії туризму: V Російсько-китайський форум з підготовки кадрів для індустрії туризму: зб. статей і тезисів під ред. проф. А.Б. Косолапова. – Владивосток: Видав. дім Далеко-східного федерального університету, 2012. – С. 138-141

2. Андрианова И.А. Проблема развития профессиональных интересов студентов туристского ВУЗа в сфере гостеприимства. // Вестник Московского университета МВД России. – 2009. – № 1. – С. 6.
3. Как провести социологическое исследование. – М.: Политиздат, 1990. – 288 с.
4. Гнеденко Е.Д., Горбунова З.В. Субъективная стоимостная оценка проектов по улучшению качества питьевой воды. // Совр. проблемы токсикологии. – 1998. – № 3. – С. 20-29.
5. Рынки труда и возможности трудоустройства. Тенденции и проблемы в Армении, Азербайджане, Беларуси, Грузии, Молдове и Украине. – Сокр. вариант Доклада Европейского Фонда Образования «Обзоры рынков труда в Черноморском регионе» – EFT, 2010. – 52 с.

ОТХОДЫ КОНСЕРВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ – ПЕРСПЕКТИВНЫЙ КОМПОНЕНТ КОМБИКОРМОВ

**Малаки И.С., аспирант кафедры технологии комбикормов и биотоплива
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса**

Дальнейшая интенсификация отрасли птицеводства невозможна без опережающего развития кормовой базы. Крупным резервом для кормопроизводства Украины являются ресурсы отходов переработки овощей. Разработка эффективных методов использования этих отходов в кормлении сельскохозяйственной птицы актуальна с точки зрения экономии зерновых, жмыхов, шротов и других дорогостоящих компонентов рационов, создания безотходных ресурсосберегающих технологий, сохранения экологии окружающей среды.

В Украине ежегодно плодоовощная промышленность перерабатывает значительные объемы овощей. Коэффициент полезного использования сырья при переработке составляет в среднем 79 %. Следовательно, 21 % всего перерабатываемого сырья и составляют отходы, которые содержат те же полезные вещества, что и основная масса сырья (углеводы, белки, витамины, минеральные вещества, клетчатку и др.).

Итак, задача состоит в эффективном использовании отходов растительного происхождения, а именно томатных выжимок, при производстве комбикормовой продукции в виде кормовых добавок.

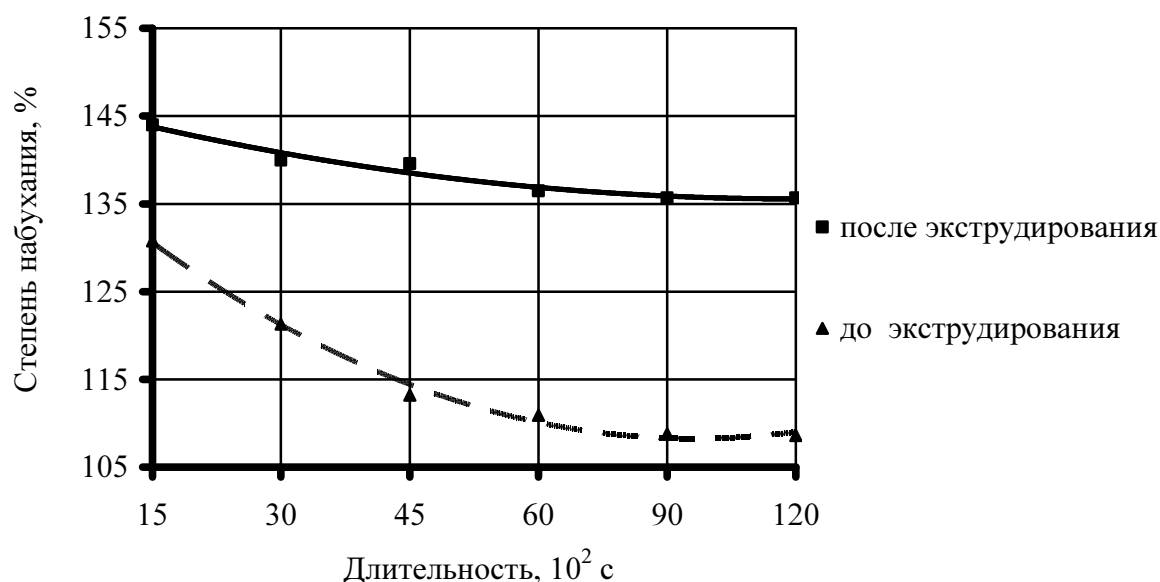
Поэтому на первом этапе была исследована массовая доля влаги томатных выжимок. Высокая влажность (70 %) томатных выжимок снижает эффективность их переработки в кормовые добавки. Наиболее целесообразным способом переработки отходов томатной продукции является их совместное экструдирование с зерновыми компонентами, что даст возможность получить продукт с лучшими технологическими свойствами. Использование процесса экструдирования позволяет сохранить ряд питательных и биологически активных веществ, улучшить вкусовые и ароматические свойства, повысить усвоение продуктов и увеличить сроки хранения продукции. К тому же, по сравнению с другими технологическими процессами тепловой обработки, экструдирование является менее энергозатратным процессом.

Предварительные опыты, проведенные в ОНАПТ на кафедре технологии комбикормов и биотоплива, подтвердили возможность переработки томатных выжимок в кормовые добавки. Переработку томатных выжимок проводили совместно с кукурузой и мелом кормовым. Богатый химический состав и низкие затраты электроэнергии на экструдирование кукурузы по сравнению с другими злаковыми обусловило выбор это-

го зернового компонента при производстве добавки. Выбор минерального компонента также исходил с точки зрения химического состава (содержание кальция до 37 %) и низкой стоимости сырья, что является основополагающим фактором при производстве комбикормов для сельскохозяйственной птицы.

Экструдирование кормовой добавки проводили на производственном пресс-экструдере марки ЕЗ-150 при температуре 110...120 °С и давлении 2...3 МПа.

В полученных образцах кормовой добавки определяли степень набухания экструдата, которая характеризует эффективность усвоения питательных веществ организмом птицы. На рис. 1 представлены кривые, характеризующие динамику степени набухания кормовой добавки до и после экструдирования. Анализ кривых динамики изменения степени набухания кормовой добавки позволяет сделать вывод, что добавка после экструдирования набухала за первые 15 минут пребывания в воде, после чего степень набухания прекращалась и за последующие 75 минут пребывания в воде степень набухания в ней уменьшилась не более чем на 5,7 %. В то время как степень набухания кормовой добавки до экструдирования резко уменьшилась с 130,8 % на 15 минуте до 110,9 % на 60 минуте и дальше оставалась практически неизменной.

Рис. 1 – Динамика изменения степени набухания кормовой добавки

Проведение процесса экструдирования позволило повысить усвоение питательных веществ добавки, улучшить вкусовые, ароматические и физические свойства, а также дало возможность использовать отходы томатной консервной продукции в качестве компонента комбикормов для сельскохозяйственной птицы. Высокое содержание кальция позволит решить проблему кальциевого дисбаланса у высокопроизводительных кур-несушек. Кроме этого, кормовая добавка с использованием томатных выжимок позволит снизить затраты на производство комбикормов, решить проблему поиска новых альтернативных источников сырья и утилизации отходов консервной промышленности.

Научный руководитель – д-р техн. наук, профессор Егоров Б.В.

Литература

1. Коробко В.Н. Отходы плодоовощного производства – резерв укрепления кормовой базы животноводства / Хранение и переработка зерна. – 2002. – №1. – С. 53–55.

2. Волкова Н., Степанець Л., Потапенко С., Купчик Л. Екологічна проблема сучасності / Харчова і переробна промисловість. – 2009. – №9-10 (356-357). – С. 25–26.
3. Егоров Б.В., Воецкая Е.Е., Малаки И.С. Физические свойства и санитарное качество томатных выжимок / Зернові продукти і комбікорми. – 2014. – №1(53). – С. 42–44.
4. Егоров Б.В., Малаки И.С. Перспективы использования побочных продуктов консервных производств / Зернові продукти і комбікорми. – 2013. – №4(52). – С. 28–32.
5. Комник Г. Экструдирование – верный путь к повышению качества / Комбикорма. – 2000. – №7. – С. 19–21.
6. Краус С.В., Бутковский В.А. Экструзионная обработка – возможности расширения ассортимента зерноперерабатывающих предприятий. – М.: ГИОРД, 2004. – 250 с.

ЕТНІЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЯК ЗАСІБ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДУХОВНОЮ ТА МАТЕРІАЛЬНОЮ КУЛЬТУРОЮ НАРОДУ

**Орлова М.Л., канд. географ. наук, доцент,
Арабаджи В.Г., студентка II курсу факультету ІТХРГ і ТБ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

В умовах процесу глобалізації одним з пріоритетних завдань, що постали перед світовою спільнотою, стало збереження етнічної свідомості та самобутності народів. Важливість цієї проблеми демонструє розвиток етнічного туризму – підвиду пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення з матеріальною та духовною культурою певного етносу, що проживає зараз або проживав у минулому на відповідній території. Одним з етносів, який з одного боку потребує підтримки, оскільки не має власної держави і належить до малих за кількістю представників, а з іншого боку – характеризується надзвичайно самобутньою культурою, є гагаузи. Гагаузька мова належить до південно-західної (огузької) підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї, проте, на відміну від більшості тюркомовних народів, гагаузи сповідують православ'я. Загальна чисельність гагаузів у світі складає приблизно 250 тис., більшість з них проживає на території Молдови (біля 150 тис. осіб), друга за чисельністю гагаузька спільнота мешкає в Україні [2]. Матеріальна культура гагаузів, які з XIV століття переселилися на Балканський півострів, зазнала впливу землеробських балканських народів, передусім болгар, в той же час як духовна культура гагаузів зберегла архаїчні риси кочових тюркських племен, основним видом господарської діяльності яких було скотарство. Продемонструвати багатогранність традиційної культури гагаузького народу, передусім її духовну складову, дозволить проведення етнічного фестивалю в одному з сіл України зі значною часткою гагаузів у структурі населення.

Відповідно до даних Всеукраїнського перепису населення 2001 року на території України проживає 31,9 тис. гагаузів, 71,5 % з яких вважають рідною мову своєї національності. Більшість гагаузів, 27,6 тис. осіб, мешкає на території Одеської області. У даному регіоні наявні як моноетнічні гагаузькі населені пункти, так і біетнічні та поліетнічні населені пункти зі значною часткою гагаузького населення [3]. Одним з таких населених пунктів є біетнічне гагаузо-болгарське село Виноградівка у Болградському районі. Часом заснування села Виноградівка (до 1945 року *Курчі*) вважається 1811 р. Батьківщиною засновників сучасного села Виноградівка є населений пункт Гяур Сюютчук (зараз Болгарево) та, вірогідно, інші населені пункти чорноморського узбережжя Болгарії, зокрема Варна і прилеглі села [5]. А.В. Шабашов найбільш вірогідними

вважає дві версії походження назви села *Курчі* (Курча, Курчу, Курчій): 1) від імені ногайського роду; 2) від тюркського *qur*, що означає «двір», «огорожа», «будівля», «стіна» з додаванням афіксу професії *-çu*, таким чином курчі (*qurçu*) означає «будівельник», «каменярь». Наприкінці 20-х рр. XIX ст. до перших поселенців, більшість яких була гагаузами за своєю етнічною приналежністю, приєдналась ще одна партія вихідців з Болгарії, які були болгарами за національністю. Ці мігранти заснували у селі «Болгарську махалу» [6]. Згідно зі статистичними даними наданими сільською радою, станом на 25 грудня 2013 року населення Виноградівки становило 4162 особи, з яких 2846 гагаузів та 1152 болгар. У населенні Виноградівки переважають представники вікової групи від 18 до 39 років, кількість дітей перевищує кількість представників вікової групи понад 60 років, що свідчить про значний демографічний потенціал села.

Великим весняним святом, святкування якого у XIX ст. тривало протягом трьох днів, у гагаузькому календарі вважається *Hederlez*, *Ederlez* або *Ay Görgi* (Хедерлез, Едерлез або день Святого Георгія). *Hederlez* відзначається 6 травня і є одним з двох найважливіших свят календарного року гагаузів, який традиційно ділився на два періоди – літній та зимовий. Літній сезон відкривався святом *Hederlez*, у яке вперше виводили худобу на літні пасовища, відокремлювали ягнят від овець, доїли овець та готували перші молочні продукти, як правило, овечій сир. Саме 6 травня укладалися і розривалися господарські договори, у тому числі обговорювалися умови найму пастухів. В день Святого Георгія заборонялись будь-які види робіт, крім тих, що були пов'язані зі свійськими тваринами [4].

Важливе місце у звичаях свята *Hederlez* займав обряд жертвоприношення Святому Георгію, який вважався захисником овечих отар. Для жертвоприношення задовго до Георгієва дня серед ягнят, що народилися, обирали баранчика та мітили його особливою міткою. Жертвну тварину (*kurban*) у деяких гагаузьких населених пунктах дарували живою, у інших – заколювали. Відповідно до інформації наданої жителями села Виноградівка Оленою Іванівною Налчаджи (1934 р. н.), у даному населеному пункті для «курбана» обирається молодий баранчик. Його заколюють, а із м'яса готують три страви – плов, капуста та каурму. На трапезу збираються найближчі родичі як з боку чоловіка, так і з боку дружини. Каурмою також частують сусідів, крім того їх пригощають солодощами – печивом та цукерками. У свято *Hederlez* здійснювались також інші обряди – вмивалися росою та купалися у відварі цілющих трав; зважувалися на вагах; сіяли базилік у формі хреста. На *Hederlez* дозволялась певна свобода спілкування для молоді. У центрі села встановлювали гойдалки, на яких парубки качали дівчат, розмовляли з ними, жартували [4].

Значення дня Святого Георгія для жителів гагаузо-болгарського села Виноградівка підсилюється тим, що саме у цей день виноградівці святкують храмове свято. Церква Виноградівки освячена на честь Святого Великомученика Георгія Побідоносця [1]. Обов'язковою складовою храмових свят у гагаузьких селах залишається жертвоприношення тварин (биків, баранів), придбаних за кошти громади. Після закінчення богослужіння починається колективна трапеза, після якої відбуваються танці (хоро), кінні перегони, боротьба. Іноді під час таких свят влаштовуються ярмарки.

З метою збереження етнічних традицій гагаузів Південної Бессарабії і ознайомлення з ними населення Одеської та інших областей України, а також Республіки Молдова, пропонується запровадити у селі Виноградівка Болградського району Одеської області етнічний фестиваль «Хедерлез», що відбуватиметься раз на два роки, у найближчу до 6 травня суботу. Даний проект належить до некомерційних, його задачами

виступають: підвищення інтересу у жителів села, особливо молоді, до вивчення та використання гагаузької мови, фольклору; виконавських мистецтв; звичаїв та обрядів; традиційних ремесел; кухні; збереження традиційних видів господарської діяльності гагаузів – вівчарства, хліборобства, городництва, виноградарства та виноробства; ознайомлення населення України та Молдови з духовною та матеріальною культурою гагаузького етносу; зміцнення культурних зв'язків між етнічними групами гагаузів, що проживають в межах України та Молдови; змістовне проведення жителями Одеської області, інших регіонів України, Молдови «травневих» свят; отримання прибутку місцевими жителями від реалізації національних страв, продуктів харчування та напоїв, виробів ремесла; організації катання на конях та віслюках.

Програма фестивалю включатиме заходи, що багато років супроводжують храмове свято у Виноградівці, – урочисте богослужіння та хресний хід навколо церкви, частування курбаном, змагання з вільної боротьби та футболу, концерт фольклорних колективів, так і «нові» заходи, які допоможуть краще пізнати культуру та традиції гагаузів, зокрема обряди і звичаї пов'язані зі святкуванням свята Hederlez (табл. 1).

Таблиця 1 – Програма етнічного фестивалю «Хедерлез» у селі Виноградівка

Захід	Місце проведення	Час
1 Урочисте богослужіння та хресний хід навколо церкви	Церква Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	9 ⁰⁰ –11 ⁰⁰
2 Вистава «Вигін худоби на літні пасовища та договір з чабанами»	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	11 ⁰⁰ –11 ³⁰
3 Змагання з вільної боротьби	Шкільний стадіон (ріг вулиць Комсомольської та Банева)	11 ³⁰ –13 ⁰⁰
4 Ознайомлення з експозицією історико-етнографічного музею села Виноградівка	Будинок культури (ріг вулиць Комсомольської та Гагаріна)	11 ³⁰ –16 ⁰⁰
5 Концерт фольклорних колективів	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	11 ³⁰ –13 ³⁰
6 Частування курбаном та домашнім вином	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	12 ⁰⁰ –13 ⁰⁰
7 Святковий ярмарок гагаузьких національних страв, місцевих продуктів та виробів декоративно-ужиткового мистецтва	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	11 ³⁰ –13 ³⁰
8 Майстер-клас з гагаузьких народних танців	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	13 ³⁰ –14 ¹⁵
9 Танці	Майдан навколо церкви Святого Георгія Побідоносця (вул. Лиманна)	14 ³⁰ –16 ⁰⁰
10 Катання на конях та віслюках	Початок маршруту – ріг вулиць Комсомольської та Банева	13 ³⁰ –16 ⁰⁰
11 Змагання з футболу	Сільський стадіон	14 ⁰⁰ –16 ⁰⁰

Література

1. Булгар, С. С. Виноградовка (Курчи): история села (1811-2011 гг.) / Степан Булгар. – Одесса : ВМВ, 2011. – 434 с.
2. Національні меншини України: історія та сучасність : науково-довідкове видання / Упоряд. Р. Марценюк, І. Винниченко ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.
3. Про кількість та склад населення Одеської області за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року / Державний комітет статистики України. – Всеукраїнський перепис населення, 2001 : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/odesa/>
4. Сорочяну, Е. С. Гагаузская календарная обрядность: этнолингвистическое исследование / Евдокия Сорочяну ; Институт межэтнических исследований Академии наук Республики Молдова. – Кишинев : Гунивас, 2006. – 256 с.
5. Шабашов, А. В. Виноградовка / А. В. Шабашов // Роден край. – 2006. – 2 ноември. – С. 4. – (Болгарские и гагаузские поселения Украины и Молдовы (очерки этнической истории)).
6. Шабашов, А. В. Виноградовка / А. В. Шабашов // Роден край. – 2006. – 11 ноември. – С. 4. – (Болгарские и гагаузские поселения Украины и Молдовы (очерки этнической истории)).

РОЛЬ HR-БРЕНДИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

**Підгурська Г.М., студентка ОКР «Магістр» факультету ММіЛ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

У сучасних умовах бізнесу необхідно постійно розвиватися, в такій ситуації концепція HR-брендингу стає актуальною, як ніколи. Будь-якій компанії необхідно займатися HR-брендингом для того, щоб залучити кращих професіоналів, зберегти власний кваліфікований персонал, підвищити продуктивність праці персоналу.

Ситуація вибору фахівцем майбутнього місця роботи схожа з вибором покупцем з декількох товарів з ідентичними властивостями і якістю. Відомо, що саме тут починає працювати бренд – тобто суб'єктивна оцінка – на рівні симпатій і переваг кожного. Тут важливо розуміти, що HR-бренд і товарний бренд – це різні речі.

HR-брендинг – це комплекс цілеспрямованих заходів щодо формування позитивного іміджу роботодавця з метою постійного залучення кращих з кращих фахівців у своїй галузі.

Бренд роботодавця складається з двох складових : маркетингової (положення компанії на своєму галузевому ринку, імідж продукту, його популярність) і HR-складової (корпоративна культура, система оплати праці і компенсацій).

Цільові групи для формування бренду роботодавця – співробітники фірми, колишні співробітники, здобувачі професії, випускники профільних спеціальностей, працівники компаній-контрагентів, конкурентів.

Крім того, робота з HR-брендом важлива для забезпечення лояльності співробітників, зменшення плинності кадрів.

В результаті дослідження даного питання нами було виявлено, що більшість сучасних вітчизняних підприємств під HR-брендингом розуміють в першу чергу забезпе-

чення необхідним «продуктом» – кваліфікованими кадрами, рекрутинг, тобто зовнішній HR-брендинг. Внутрішній HR-брендинг набув поширення в переважній більшості на сервісних підприємствах для забезпечення лояльності персоналу, ігноруючи інші складові [1]. Але такий підхід не спрацьовує в тривалій перспективі та не виконує покладених на нього функцій.

Система управління персоналом підприємства буде більш ефективною в тому випадку, коли при її формуванні буде використано взаємодію трьох підсистем «маркетинг – організація – управління». Отже, в сучасних умовах перед підприємством стоїть задача оптимального використання людських ресурсів в об'ємі збалансованих потреб та інтересів як підприємства, так і кожного працівника. Досягти цієї збалансованості можна шляхом формування та впровадження на підприємстві системи HR-брендингу.

Дослідження ринку праці формує систему перспективних взаємовідносин підприємства з джерелами покриття потреби в персоналі та створює основу для розробки заходів комунікаційних зв'язків підприємства в оточуючому середовищі. Особливістю маркетингового підходу при здійсненні рекрутингу вважаємо процес HR-брендингу, використання якого дозволяє зацентрувати увагу на довготривалому регулюванні привабливості підприємства в очах цільових груп потенційних співробітників. На нашу думку, використання технологій HR-брендингу стимулюватиме останніх до самостійного ініціювання процесу працевлаштування, і на першому етапі відбору персоналу допоможе сформувати у нього чітке уявлення про цінності підприємства, вимоги до претендента на посаду, з урахуванням професійних і особистісних характеристик, системи заохочень, комунікації та корпоративну культуру.

Підтримання потенціалу персоналу на високому рівні та його розвиток досягається систематичним навчанням персоналу. Навчання поза робочим місцем, в центрах менеджменту, навчання за власними програмами, закордоном, особливо участь у конференціях, тренінгах, рольових іграх надають знання та формують стилі поведінки, управління, прийняття рішень.

Оцінку персоналу в системі HR-брендингу ми пропонуємо розглядати не як самоціль, а як передумову управління досягненнями, виявлення потенціалу, покращення діяльності й через них оплату праці. Остання повинна носити мотивуючий характер. Ціннісна пропозиція повинна бути адаптована під запити конкретного персоналу. З цією метою ми пропонуємо здійснювати сегментування персоналу та впровадити систему грейдів. Корисність цієї системи ми бачимо у врахування особливостей професій, стимулюванні ініціативності, виявленні фактичних зон відповідальності, та перегляд на основі цього заробітної платні працівників.

Передумовою вдосконалення діяльності персоналу на підприємствах вважаємо делегування повноважень, результатом якого виступатиме зростання якості праці на основі більшої свободи дій, нових ідей, методів роботи, командної роботи та реалізації робочої сили за допомогою самоменеджменту.

Останнім системним елементом маркетингу персоналу розглядаємо процес скорочення персоналу. Ефективним маркетинговим інструментарієм для зменшення конфліктності сторін вважаємо формування системи працевлаштування останніх, яка включає проведення консультацій з пошуку роботи, виявлення професійного рівня працівників та адаптація його до потреб ринку, складання резюме, обмін інформацією з потенційними роботодавцями.

Отже слід зазначити, що якщо в малому бізнесі власники – лідери є носіями внутрішнього бренду своєї компанії, то у багатьох власників, директорів середнього і на-

віть великого бізнесу немає єдиного уявлення про те, функцією якого підрозділу має бути робота з підтримання, розвитку і зміцненню HR-бренду: HR, PR, маркетингового відділу або всіх, разом узятих. Також, перевагою запропонованої системи є те, що вона координує та направляє в єдине русло функції маркетингу та управління персоналом. Система HR-брендинг може бути застосована на більшості сучасних вітчизняних підприємствах з її адаптацією відповідно до організаційної структури останніх. Однозначно, що для фахівців в галузі управління людськими ресурсами тут є величезне поле для діяльності, з огляду на сучасну жорстку боротьбу за залучення та утримання найкращих кадрів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Козак К.Б.

Література

1. Держак Н.О. Особливості управління внутрішнім маркетингом на підприємстві / Н.О. Держак, В.Є. Кім // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. Наук. збірник. ДДМА, № 2(16). – 2009.
2. Захаров Д. Целевые задачи маркетинга персонала // Кадровик. Кадровый менеджмент. – 2008. – № 11. [Електроний ресурс] режим доступу: <http://www.hr-portal.ru/node/38575/tools>
3. HR-Portal – сообщество профессионалов – <http://www.hr-portal.ru/article/ponyatie-konkurentosposobnosti-predpriyatiya> – стаття "Понятие конкурентоспособности предприятия".
4. www.proreklamu.com – маркетинг, реклама, PR – <http://www.proreklamu.com/content/view/11187/80/> – стаття "Правила брендинга".
5. <http://b2blab.com.ua/hr-branding.html> – стаття «Что такое HR-брендинг»

УТИЛІЗАЦІЯ ТЕПЛОТИ ВОЛОГОГО ПОВІТРЯ В РЕКУПЕРАТИВНІЙ ЗЕРНОСУШАРЦІ

**Сіянчук А., Ідашкін Я., студенти II курсу факультету ТЗХКВКіБ
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

У сучасних умовах зростаючого споживання енергії, з одного боку, і дефіциту енергетичних ресурсів, з іншого, усе більш гостро ставляться питання раціонального використання енергії, утилізації тепла у всіх процесах харчової технології, включаючи сушіння. Процес конвективного сушіння неминуче супроводжується неповним використанням енергії теплоносія, що пов'язано з умовами гідротермічної рівноваги між матеріалом і сушильним середовищем. Однак утилізація й вторинне використання тепла відпрацьованого сушильного агента дотепер залишаються проблематичними, тому що існують труднощі, пов'язані з порівняно невисоким потенціалом газового теплоносія на виході із сушарки [1]. Для вирішення проблем адресної доставки енергії до зерна, зниження енергоспоживання процесу сушіння, підвищення екологічності процесу на кафедрі процесів, апаратів і енергетичного менеджменту ОНАХТ розроблена конструкція рекуперативної сушарки. У лінію усмоктування вентилятора сушарки вмонтований теплообмінник-рекуператор. Циркуляцію води забезпечували за допомогою відцентрового насоса. Кількість води в буферній ємності 100 л. Вимірювали параметри повітря на вході-виході з теплообмінника. Метою експериментальних досліджень було одержати характеристики вологого повітря на виході з рекуперативної сушарки, оцінити можли-

вість використання його теплоти для попереднього нагрівання зерна перед сушінням.

У результаті експериментів отримана зміна вологовмісту, вологості, температури вологого повітря на виході з рекуперативної зерносушарки.

При витраті повітря 0,006 кг/с, вологовміст повітря наприкінці процесу сушіння становив 60 г/кг при відносній вологості 94 %, що робить його близьким до точки фазового переходу. Таким чином зростає потенціал використання такого повітря як теплоносія для попереднього підігріву зерна.

Одержали температури для зернового потоку, вологого повітря на вході-виході з теплообмінника, охолоджуючої води в теплообміннику.

Сушіння зерна проходить у нестационарному режимі, температура зернового потоку, повітря протягом близько 3000 с постійно збільшується, після чого графіки приймають автомодельний вид.

Попередньо були розраховані коефіцієнти тепловіддачі $\alpha_{\text{пов}}$ при конденсації водяної пари з повітря, що відводиться з сушарки, для умов експерименту. У літературі найчастіше зустрічаються залежності для розрахунку коефіцієнтів тепловіддачі при конденсації насиченої водяної пари [2], або насиченої водяної пари з домішкою повітря [3] (концентрація повітря до 8 %). При розрахунку коефіцієнтів тепловіддачі для конденсації водяної пари, що перебуває в повітрі, найчастіше розраховують коефіцієнт тепловіддачі для сухого повітря й вводять деяку поправку (поправку на конденсацію [2], коефіцієнт вологовипадіння [4] та ін.) Існують також методики розрахунку коефіцієнтів тепловіддачі при охолодженні вологого повітря з урахуванням тепло-масообміну при конденсації. В результаті отримали з урахуванням поправки на конденсацію $\alpha_{\text{пов}}=907 \text{ Вт/м}^2\cdot\text{К}$, з урахуванням коефіцієнта вологовипадіння $\alpha_{\text{пов}}=129,5 \text{ Вт/м}^2\cdot\text{К}$. Розрахунок зроблений для умов конденсації на внутрішній поверхні круглої труби.

В експериментах у теплообміннику-рекуператорі вдалося реалізувати наступний процес охолодження вологого повітря з 40 до 36 °С, утилізовано тепловий потік 360 Вт. Розрахунковий коефіцієнт тепловіддачі від вологого повітря до стінки порядку 60 Вт/м²·К. Досягнуто умов часткової конденсації пари, що знаходиться в вологому повітрі, що викидається з сушарки.

У рекуперативній сушарці з випаруваною вологою й повітрям втрачається більше 50 % підведеної енергії, її утилізація дозволить значно знизити енерговитрати сушарки, збільшити її ККД. В умовах експериментів утилізовано 12 % підведеної теплоти, що дозволяє знизити енерговитрати рекуперативної зерносушарки до 3 МДж/кг_{вид.вол.}

Науковий керівник – докторант Безбах І.В.

Література

1. Бурдо, О. Г. Кінетика сушіння пшениці в апаратах на базі термосифонів [Текст] / О. Г. Бурдо, І. В. Безбах, В. І. Донкоглов // Наук. пр. /ОНАХТ. – О., 2009. – Вип. 36, т. 1. – С. 297–302.
2. Касаткин, А.Г. Основные процессы и аппараты химической технологии [Текст] / А.Г. Касаткин– М.: Химия, 1973. – 749 с.
3. Исаченко В. П. , Осипова В. А. , Сукомел А. С. Теплопередача М.: Энергия, 1975. – 488 с.
4. Якобсон, В.Б. Малые холодильные машины [Текст] В.Б. Якобсон –М.: Пищевая промышленность. 1977. – 368 с.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ АНАЭРОБНЫХ БИОРЕАКТОРОВ ДЛЯ ОБРАБОТКИ СТОКОВ ПЕРВИЧНОГО ВИНОДЕЛИЯ

Соколова И.Ф., аспирант кафедры ЭППиП

Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

В настоящее время интенсивно развиваются технологии анаэробной обработки промышленных стоков, применяемые в основном для высококонцентрированных сточных вод. Бурное развитие анаэробной техники связано со стремлением создавать компактные и эффективные аппараты, отличающиеся надежностью, эффективностью очистки, низкими капитальными, эксплуатационными и энергетическими затратами на очистку сточных вод. Развитие анаэробной техники происходило от примитивных смесителей, анаэробных контактных аппаратов к анаэробным фильтрам и современным UASB и EGSB реакторам.

Наиболее общепринятая классификация анаэробных реакторов основана на форме макроструктур метаногенной биомассы в них. По этому принципу все конструкции можно разделить на реакторы со взвешенно-седиментирующей биомассой (илом) и прикрепленной биомассой (био пленкой) [1]. Основными представителями современных реакторов являются:

— реактор с восходящим потоком жидкости через слой анаэробного ила (UASB);

— реактор с расширенным и взвешенным слоем гранул (EGSB);

— перегородочный реактор (ABR);

— биофильтр с восходящим потоком (AF);

— гибридные реакторы, сочетающие в себе конструкции двух реакторов (например: AF и AFB, HABR);

— биофильтр с нисходящим потоком жидкости и неподвижно закрепленной био пленкой (DSFF);

— реактор с псевдооживленным слоем носителя (AFB) и др. [2,3].

Анаэробный метод применяется для очистки самых разнообразных сточных вод и, в первую очередь, для целлюлозно-бумажной промышленности и бродильных производств.

Основополагающими критериями выбора конструкции биореактора для обработки сточных вод предприятий первичного виноделия должны быть: эффективность удаления химического потребления кислорода (ХПК), нагрузка по органическому веществу на м³ реактора в сутки, а так же капитальные, эксплуатационные и энергетические затраты. Ниже в табл. 1 представлена сравнительная характеристика анаэробный биореакторов на основе предыдущий мировых исследований.

Таблица 1 – Сравнительная характеристика анаэробный биореакторов

Номер строки	Тип реактора	T, °C	ГВУ, сут	Макс. НОВ, ХПК кг/м ³ ректора/сут	Выход биогаза, м ³ /м ³ р-ра/сут	Эффективность удаления ХПК, %	Срок окупаемости, лет
1	UASB	35-37	6-8	16	2,0-2,5	85-93	3,5
2	ABR	35-37	12-15	15	2,0-2,3	80-85	4
3	AF	35-37	10-12	20	1,8-2,1	50-55	4
4	HABR	35-37	12-14	21	1,5-2,0	70-80	5
5	DSFF	35-37	11-14	20	1,8-2,3	70-75	4,5
6	AFB	35-37	9-12	11	2,1-2,5	70-80	6

Согласно данным, представленным в табл. 1 видно, можно сделать вывод, что одними из наиболее подходящих конструкций являются UASB-реакторы, так как они обладают высокой степенью очистки стока, порядка 93 % от начального значения ХПК, стабильны при высоких нагрузках по органическому веществу, что крайне важно, так как сточные воды первичного виноделия содержат почти 95 % органических веществ, гидравлическое время удерживания (ГВУ) субстрата, т.е. время, за которое происходит полное очищение загрязненного стока составляет 6-8 суток, при этом выход биогаза достигает $(2,0-2,5) \text{ м}^3/\text{м}^3$ реактора/сут. Таким образом, UASB-реактор является стабильной системой с высокой эффективностью удаления органических веществ, обладающей большим запасом прочности и высокой генерацией биогаза.

Перегородочный реактор ABR обладает такими же преимуществами, что и UASB, однако значительным недостатком является длительность удерживания субстрата (более 15 сут). В связи с этим необходимы большие размеры объемов реактора, и следственно, большие капиталовложения.

Анаэробный биофильтр с восходящим потоком AF обладает высокими характеристиками, однако, восходящее направление потока способствует заливанию нижней части реактора, где накапливаются трудноразлагаемые вещества, что приводит к возникновению каналов движения жидкости, через которые «проскакивает» неочищенный сток, как результат, резкое снижение эффективности очистки.

Гибридный перегородочный реактор HABR обладает всеми преимуществами ABR реактора. Главным недостатком является заливание и обрастание пористого материала загрузки реактора, что влечет необходимость периодического обслуживания подложки, и как следствие, возрастание эксплуатационных затрат.

Реактор с нисходящим потоком через слой прикрепленной биопленки DSFF является стабильной системой, устойчивой к колебаниям температуры, pH, перерывам в подаче субстрата, однако длительность периода запуска реактора, в ходе которого происходит нарастание биопленки, характеризуется низкой НОВ ($2,5 \text{ кг}/\text{м}^3$ ректора/сут).

Реактор с псевдооживленным слоем характеризуется высокой НОВ (до $30 \text{ кг}/\text{м}^3$ ректора/сут), однако сооружение таких реакторов требует значительных затрат на поддержание псевдооживленного слоя.

Таким образом, самой распространенной конструкцией биореактора для обработки сточных вод виноделия являются анаэробные реакторы типа UASB. К главным преимуществам данной конструкции относится высокая эффективность удаления ХПК и стабильность процесса при высоких нагрузках (НОВ). Вместе с тем UASB-реакторы просты и относительно дешевы. Все эти свойства, привели к их широкому распространению со сроком окупаемости около 3,5 лет.

Научный руководитель – д-р. техн. наук, профессор Крусир Г.В.

Литература

1. Катраева И. В. Современные анаэробные аппараты для очистки концентрированных сточных вод // Водоснабжение, канализация, строительные системы охраны водных ресурсов Известия КазГАСУ, 2011, № 2 (16). С. 179-184.
2. Дыганова Р.Я., Беляева Ю.С. Экологизация спиртовой промышленности путем переработки отходов производства в биоэнергетических установках // Материалы докладов II Международного конгресса «Чистая вода. Казань». Казань 2011 г. – С. 53-54.
3. E. Terzis Performance of an anaerobic baffled reactor treating a synthetic wastewater containing phenol // Biotechnology and Bioengineering, Vol. 22, pp 86-71.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ EVENT-МАРКЕТИНГА ОНАПТ

Творилова Л.А., студентка ОКУ «Бакалавр» факультета ММиЛ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

Современный рынок образовательных услуг развивается бурными темпами, огромное количество рекламы обрушивается ежедневно на абитуриентов с экранов телевизоров, со страниц газет и журналов, вываливается на него из радиоэфира, поджидает его на каждом углу на городских улицах. Абитуриент защищается, пресекая воспринимать рекламную информацию. Традиционная реклама оказывается все менее и менее эффективной. Вузы ищут выходы различными способами: изобретая сверхоригинальные креативные концепции, привлекая абитуриента, условно говоря, «подарками». И один из путей преодоления кризиса – event-маркетинг продвижения услуги с помощью создания и организации специальных мероприятий, создающих эмоциональные связи между абитуриентом и вузом.

Event-маркетинг – это событийный маркетинг (организация мероприятий как платформы презентации услуги для того, чтобы с помощью эмоционального воздействия активизировать внимание целевой группы к услуге, к вузу. Event-маркетинг – инструмент, который позволяет превратить рекламу в бесплатный подарок, праздник, в шоу, захватив аудиторию внезапно.

Это специальное мероприятие, которое происходит не просто, чтоб привлечь внимание абитуриента к вузу, а в зависимости от формата события – происходит позиционирование вуза, причем происходит это на много проще, отчетливей, «запоминаемей», чем с помощью обычных средств рекламы. Событийный маркетинг необходим, как инструмент прямого влияния на субъекты внутренней и/или внешней маркетинговой среды. В удаленном режиме, как правило, не происходит видение реакции целевых аудиторий на сообщение, а чтобы узнать это, будет нужно провести дополнительные исследования, «клинический» формат которых далеко не всегда может дать объективную информацию. При организации специального события «лицом к лицу» можно протестировать отношения целевых аудиторий к бренду, увидеть их непосредственную эмоциональную реакцию, что составит ценную информацию для планирования стратегии дальнейших действий. Таким образом, мероприятия событийного маркетинга могут не только продвинуть академию, но и послужить в некоторых случаях альтернативой маркетинговым исследованиям.

Чтоб Event-маркетинг приносил серьезную отдачу, необходимо грамотно и последовательно выстроить весь процесс. От постановки целей и задач до выбора контента мероприятий и способов его освещения. Только при таком подходе можно вкушать все преимущества этого метода и предусмотрительно избежать недостатков.

Event-маркетинг включает в себя несколько ключевых моментов:

- информирование аудитории о проведении мероприятия;
- непосредственно проведение мероприятия;
- последующая информационная волна

Обо всех этих моментах необходимо позаботиться заранее.

Event-маркетинг – разработка:

1. Как и любая другая маркетинговая акция, разработка специального мероприятия должна начинаться с постановки целей и задач. Кому и какое сообщение собираемся транслировать с помощью мероприятия? Что ждем? Какого эффекта?

2. Два параметра, которые необходимо учесть – это время и место. Определяя время следует учитывать множество факторов, таких как время года, погодные условия. Определяясь с местом надо отталкиваться от поставленных целей.

3. Определившись с первыми двумя параметрами, можно приступать к планированию содержания самого мероприятия (на профессиональном сленге – контента). Содержание должно соответствовать месту, времени, аудитории.

В не зависимости от того, планируется ли деловая презентация или яркий массовый праздник, должны помнить о том, что человек 80 % информации воспринимает глазами, и только 20 % – остальными органами чувств. Если не знаете, чем «занять глаза» публике, то публика не будет слушать. Планируя сценарий, необходимо позаботиться о зрелищности каждого момента события.

4. Аудитория должна узнавать о событии заранее. Достаточным является период от месяца до двух недель. При подборе арсенала информационных средств надо учитывать не только целевую аудиторию события, но и характер самого мероприятия.

Разделив Event-маркетинг на внутренний и внешний Event-маркетинг. К внутреннему Event-маркетингу относятся те мероприятия, которые организует непосредственно академия, для того, чтоб привлечь внимание абитуриента. Это как дни открытых дверей академии, так и факультетов, которые проводят различные мероприятия, такие как барбекю-шоу, фестивали кулинарного искусства и сервиса, тренинги, семинары, квесты, ярмарки вакансий для студентов.

К внешнему Event-маркетингу относятся те мероприятия, где академия участвует. Это, например, международная специализированная выставка «Вино and виноделие», такое мероприятие как Семинар международного проекта «Инновации в пищевой промышленности Юго-Восточной Европы». В г. Киев состоялась IV Международная выставка «Современные учебные заведения – 2013», где ОНАПТ стала победителем конкурса Гран-при и диплом в номинации «Лидер международной деятельности», выставка гостинично-ресторанного хозяйства, выставка-ярмарка «Одесса АГРО-2013».

Event-маркетинг является одним из важных инструментов PR-политики ВУЗа, то на него приглашаются журналисты, для того, чтоб они осветили его в средствах массовой информации, придав тем самым событию статус и упомянув академию еще раз. Чем больше мероприятие будет обсуждаться и озвучиваться после его проведения – тем лучше, тем больше эмоций свяжется с академией, причем не только у людей, которые побывали на мероприятии, но и у остальной публики.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Лазуткина А.В.

Литература

1. Бутенко Н. Маркетинг освітніх послуг у системі вищої освіти України // Вища освіта України №3 2004 – С. 49
2. Корчагова Л. Управління маркетингом освітніх послуг // Маркетинг № 6, 2004 р – С. 69.
3. Шагайда П.А. Международный опыт оценки эффективности событийного маркетинга // Экономические науки.– 2010. – № 68.– С. 249-252.

ДОБЫЧА СЛАНЦЕВОГО ГАЗА В УКРАИНЕ

**Терлецкий А.Н., студент II курса факультета ТОУиТД
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса**

Сланцевый газ (англ. shalegas) – природный газ, добываемый из горючих сланцев и состоящий преимущественно из метана. Первая коммерческая газовая скважина в сланцевых пластах была пробурена в США в 1821 году Уильямом Хартом (англ. WilliamHart) во Фредонии, Нью-Йорк, который считается в США «отцом природного газа». Масштабное промышленное производство сланцевого газа было начато компанией DevonEnergy в США в начале 2000-х.

Благодаря резкому росту его добычи, названному в СМИ «газовой революцией», в 2009 году США стали мировым лидером добычи газа (745,3 млрд м³), причём более 40 % приходилось на нетрадиционные источники (метан угольных пластов и сланцевый газ).

В первом полугодии 2010 года крупнейшие мировые топливные компании потратили 21 млрд долларов на активы, которые связаны с добычей сланцевого газа.

К началу 2012 года цены на природный газ в США упали до уровня значительно ниже себестоимости добычи сланцевого газа, в результате чего крупнейший игрок на рынке сланцевого газа – компания ChesapeakeEnergy – объявила о сокращении производства на 8 %, а капитальных вложений в бурение – на 70 %. В первом полугодии 2012 года газ в США, где наблюдалось его перепроизводство, стоил дешевле, чем в России, которая обладает крупнейшими в мире разведанными запасами газа. Низкие цены вынудили ведущие газодобывающие компании сократить добычу, после чего цены на газ пошли вверх.

По данным геологоразведки, в недрах Украины имеется значительный объем сланцевого газа. Запасы этого углеводородного топлива на востоке нашей страны могут превышать 4 трлн м³. Ввиду стабильного роста цен на импортный природный газ, поставляемый Российской Федерацией, украинское правительство приняло решение санкционировать разработку месторождений сланцевого газа.

В феврале 2013 года в ходе Всемирного экономического форума в Давосе было подписано соглашение между представителями украинской власти и компанией «Шелл» об условиях добычи сланцевого газа в Украине. Контракт предусматривает передачу этой компании месторождений сланцевого газа в Донецкой и Харьковской областях на территориях, общей площадью около 8 тыс. км². Первые промышленные объемы сланцевого газа могут быть получены уже в 2017 году.

Начальный этап геологического изучения предусматривает получение двухмерных и трехмерных сейсмических данных и бурения 15 скважин на Юзовском участке. Предполагается, что он позволит провести эффективную разведку и оценку существующих залежей углеводородов, в частности, оценку потенциала природного газа в уплотненных песчаниках Юзовской площади.

Активное желание украинских чиновников ускорить процесс переговоров, было продиктовано возможной выгодой.

Так, по убеждению министра энергетики и угольной промышленности Эдуарда Ставицкого, при оптимистическом развитии событий, добыча газа на Юзовском участке улучшит текущие показатели добычи газа в Украине как минимум в два раза, то есть приблизит их к уровню 40 млрд м³ в год.

Стоит отметить, что в рамках Соглашения в этом проекте компания «Шелл» и общество с ограниченной ответственностью «Надра Юзовская» имеют по 50 % долей участия каждая, и несут равную ответственность за все работы.

Уже на начальном этапе компания «Шелл» не жалеет денег, чтоб задобрить украинское государство. Только за предоставление данных об участке, на котором предполагается вести работы, инвестор обязуется заплатить Украине 5 млн долларов. После даты начала первой разработки, инвестор намерен перечислить на счет государства бонус в размере 50 млн долларов США. Инвестор также обязуется профинансировать Программу начального геологического изучения в сумме 410 млн долларов США.

И это еще не все. Так, если по итогам первого года общий объем товарной продукции с участка разработки превысит 20 млрд м³ в год, и соответствующий среднедневной уровень сохранится в течение 90 дней подряд, тогда инвестор оплатит государству бонус в размере 100 млн долларов США.

Между тем, ряд отечественных политических и экологических организаций выступают против добычи сланцевого газа в Украине. Технология бурения методом гидроразрыва является небезопасной для окружающей среды. Более того, как свидетельствует зарубежный опыт, в районах, где добывается сланцевый газ, происходит загрязнение подземных и поверхностных питьевых вод токсическими веществами. От этого возникают проблемы со здоровьем у людей и вымирают животные. Перспективы ухудшения и без того не слишком благополучной экологической обстановки вызвали паническую реакцию у жителей Донбасса. Однако компания «Шелл» уверяет, что, добывая сланцевый газ, она не создаст никаких затруднений местному населению.

Профессор Украинского государственного химико-технологического университета Вильям Задорский сообщил о возможных, даже наивероятнейших последствиях, которые следуют после добычи сланцевого газа с помощью выбранного выигравшими тендер фирмами метода гидроразрыва сланцевого пласта:

- разрушительные процессы в самом грунте и в почве, вплоть до сейсмической нестабильности и землетрясений;
- заражение почвы от слива отработанной воды и множества других сопутствующих технологических факторов;
- загрязнение воздуха выбросами не только углеводородов, но и 369 веществ, входящих в раствор, закачиваемый для Fracking-процесса (гидроразрыва);

При осуществлении гидроразрыва пласта с помощью мощных насосных станций в скважину производят закачку так называемых «жидкостей разрыва». Для поддержания трещины в открытом состоянии в терригенных коллекторах используется расклинивающий агент-проппант, в карбонатных – кислота, которая разъедает стенки созданной трещины. Эти агрессивные вещества могут попадать в водоносные слои и, соответственно, загрязнять их. А учитывая и так крайне сложную ситуацию на Днепропетровщине с питьевой водой, дополнительные проблемы водоснабжения неизбежно повлекут за собой серьезное социальное напряжение.

При этом, как справедливо отметил профессор Задорский, аналогичные технологии добычи применяются и для получения шахтного метана. И совершенно непонятно, почему этому, явно более актуальному направлению для нашей страны. Ширятся протесты общественности против добычи сланцевого газа в Канаде и США – вотчинах газовых магнатов. Чтобы понять, какие угрозы несет в себе данная технология добычи, достаточно посмотреть на Youtube полнометражный документальный фильм «Газленд», снятый простым американцем. К сожалению, последствия настолько ужасны, что фильм просто не может никого оставить равнодушным. Дошло до того, что появился Всемирный день противодействия добыче сланцевого газа методом гидроразрыва пластов.

Научный руководитель – доцент Лапардин Н.И.

ПРАКТИЧНОСТЬ БУДДИЗМА СЕГОДНЯ

Фомичёва В.В., ОКУ «Бакалавр» факультета ММиЛ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

Буддизм – самая древняя из трёх мировых религий, оказавшая влияние не только на народы Востока, но и на многие другие мировые культуры. Некоторые ученые утверждают, что буддизм – это наука. Психологи, изучая буддизм, заявляют, что буддизм – это психология. Астрологи, знакомясь с буддизмом, говорят: здесь очень много астрологических вещей, это – астрология. Когда христиане узнают буддизм, они говорят: «Это очень развитая религия». Почему это происходит? Так по-разному воспринимают буддизм потому, что он содержит очень многие аспекты – философию, психологию, многие отрасли наук, – и отражает очень многие сферы человеческой жизни, деятельности, внутренней сущности.

Возник буддизм в VI веке до н. э. в Древней Индии. Основателем учения считается Сиддхартха Гаутама, впоследствии получивший имя Будда Шакьямуни. Противоречия между консерваторами и поборниками большей открытости буддийской общины – сангхи привели к образованию двух крупных направлений: махаяну и хинаяму. С конца XIX — начала XX в. последователи буддизма появились в странах Европы и в США: на сегодняшний день там представлены практически все сколько-нибудь значительные направления и школы, существующие на Востоке.

В ходе исторического развития буддизм стал объектом культурного и религиозного влияния принявших его народов и претерпел серьезную внутреннюю трансформацию, обретя множество разных и порой несовместимых друг с другом форм. Неграмотный тибетский крестьянин, вращающий барабан с записанными на нем молитвами, верящий в богов, духов предков и магические обряды, имеет мало общего с дзэнским подвижником, который, ради обретения интуитивного озарения, способен годами созерцать голую стену. На первый взгляд различия между региональными вариантами буддизма очень глубоки, но все же суть учения не меняется, оно может принимать различные формы в ходе исторических событий и потребностей того или иного народа, но основные положения учения остаются неизменны:

- история жизни Будды Шакьямуни;
- признание закона кармы и перерождения;
- четыре благородные истины и «восьмеричный» путь;
- отрицание неизменного «я».

В разное историческое время разные народы претерпевают сложности в своем развитии. На деле это ещё называют кризисом – кризисом экономическим, финансовым, демографическим, экологическим, духовным – не имеет значения, какого рода кризис. Фактом остаётся одно – система не в состоянии самостоятельно разрешить образовавшуюся проблему, а значит необходимо вмешательство извне. Выходом из кризиса считается свобода. Однако здесь возникает вопрос: свобода от чего? От одних политических режимов, чтобы сменить их другими, от одних правителей, чтобы пришли другие, от одних глобальных катастроф, чтобы начались другие. Меняются названия, не меняется суть. Внутренние проблемы человека, а следовательно и всего народа не решаются. Выход из кризиса начинает казаться панацеей от всех бед. И если желаемая свобода становится главной целью, то на этом этапе происходит подмена ценностей. Общество начинает искать свободу не духовную, а свободу в потреблении.

Почему именно буддизм может помочь? Свобода в потреблении просто подменяет нехватку в духовном развитии, в приобретении знаний, которые помогут избавиться от невежества и прийти к мудрости. Народ на подсознательном уровне всегда хочет вернуть свои исторические ценности, но не насаждением их извне авторитетами, а самостоятельным осознанием связи со своим прошлым. Буддизм открывает в человеке духовную потенцию к самосовершенствованию и спасению, не зависящую ни от его пола, ни от его этнической принадлежности, ни от его происхождения и социального статуса.

На рубеже двадцатого века, знаменитый физик и математик Альберт Эйнштейн, как и многие другие ученые, испытывал кризис. Проникнув в самые недра бытия, все подробно изучив и описав, физики столкнулись с ранее не известным явлением микрокосмоса, которое не поддавалось объяснению с точки зрения обыкновенной логики. Возникли самые разные споры о материи. Начав с подробного изучения физических явлений, ученые в своих выводах приходят к духовным материям. Удивительные открытия совершают такие знаменитые ученые, как А.Эйнштейн, Э.Шредингер, Н.Бор и В.Гейзенберг, находя опору в древних философских трактатах буддизма. Ученые были поражены, обнаружив множество параллелей в философии буддизма и современной физике, которые не только укрепляли в них уверенность в правильности собственных теорий, но и позволяли приблизить эти теории к самой обыкновенной и повседневной жизни.

Психологи и социологи, исследуя большие группы, часто сначала наблюдают схожие процессы в малых группах. Так, во время кризиса поведение социума сравнимо с поведением годовалого ребёнка, который только встал на ноги, но уже хочет опробовать всё на свете. В таком контексте новообретённая свобода требует понятной, применимой на практике философии, а не правил и указаний, данных «сверху». Как и детям, обществу в кризисе понятно только то, что достигнуто собственным эмпирическим путем. При всех важных достоинствах буддизма он не является панацеей. Буддизм – толчок к поиску своего пути. Будда подтверждал это фразой: «Человек должен учиться тайнам жизни у самого себя, а не слепо верить в другие учения».

Буддизм учит толерантности, терпимости, демократическому отношению к другим народам, религиям, нациям. Доказательством этому является тот факт, что исповедуя буддизм, можно исповедовать и даосизм, и синтоизм, например. Верить люди могут в разные вещи, проблемы у нас – одни. Буддизм не навязывает веру, не провозглашает свои учения единственно верными. Буддизм говорит о чём-то большем. Он предлагает лишь механизм, а какую идею, веру или предназначение в этот механизм вложить, человек выбирает сам.

Если так трудно достучаться до сердца в этой череде мнимых ценностей современного общества, то может хотя бы разум услышит звуки истины?! Решение проблем нужно уже сейчас и сегодня, а не когда построится храм, явится следующий религиозный деятель или по-новому будут расшифрованы древние письмены. В современном ритме жизни трудно выделить время, чтобы молиться, медитировать или читать мантры. Человечество разучилось ждать. Метод решения проблем должен быть быстрым, экономичным и результативным, иначе он будет подвержен утилизации. Буддизм не ставит чтение священных книг как первоочередную миссию, значительно важнее начать следовать «восьмеричному» пути в повседневной жизни.

Ещё одной основательной причиной, почему стоит обратиться к буддизму, это его последовательность и логичность. По сути человек может делать, что хочет. Никакими демонами его не пугают, в ад он не попадет, однако действует простой и понят-

ный закон кармы, и действует он сейчас и сегодня, а значит не происходит временного разрыва между действиями и мыслями сегодня и их последствиями завтра. Закон действия кармы универсален, не обязательно бояться попасть в одно из шести царств сансары, чтобы верить в учения Будды, достаточно оглянуться вокруг и увидеть болезни и бедствия миллионов людей. Наши поступки должны стать более осознанным. В действительности нам нужны ограничения, а не бесконечная свобода.

Ограничения не должны навязываться, к ним нужно прийти, их нужно захотеть, вся сущность человека должна нуждаться в ограничениях, потому что только тогда рождается желание проявлять себя, развиваться и творить. А все мы знаем, что именно способность к творчеству – то самое главное духовное начало в человеке, которое может приблизить нас к истинной мудрости и любви.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Шевченко А.А.

Литература

1. Эррикер К. Буддизм /Пер.с англ. Л.Бесковой. – М.: ФАЙР-ПРЕСС, 2001. – 304 с.
2. Степанянц М.Т. Философия буддизма: энциклопедия. — М.: Вост. лит., 2011. – 1045 с.
3. Павлов В.Г. Введение в буддизм. – 14., 2004. – 364 с.
4. Геше Джампа Тинлэй К ясному свету. – Омск: Захаров, 1998. – 61 с.
5. А.Чонгов Буддизм и великие личности. – Элиста: Джангар, 2008. – 63 с.
6. <http://daolao.ru/Texts/Buddism-slov.htm>

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОТДЫХА ЖИТЕЛЕЙ СОВРЕМЕННОГО ГОРОДА

**Хаврук Я., Таранова О., Шемеленец Я., Алексеенко Ю., Сандул С.,
студенты III курса факультета ИТПРГиТБ
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса**

Для повышения эффективности профессиональной подготовки будущих специалистов по туризму необходимо длительное по времени и комплексное по содержанию участие студентов в конкретной профессиональной деятельности [1-3]. Одной из таких форм участия может быть проведение социологических исследований с целью выяснения предпочтений и возможностей жителей конкретного поселения по организации и проведению отпуска, их потребностей в услугах туристических фирм. Эти задачи были реализованы нами в процессе изучения курса «Основы научных исследований», а их краткий анализ представлен в настоящей работе.

Материал и методы. Исследования проведены поэтапно. На первом этапе осуществлено знакомство с методами проведения социологических исследований, поиск и анализ литературы по проблеме, сформулированы цель и задачи работы. Второй этап включал разработку опросного листа, его обсуждение и корректировку, проведение опроса жителей нашего города. На третьем этапе выполнен краткий анализ материалов исследований с использованием метода оценки результатов случайных наблюдений [4].

Результаты. Обобщение материалов выполненного исследования показало следующее. Базовые характеристики респондентов, ответивших на вопросы анкеты, были такими:

— по гендерному признаку – 55 % мужчин и 45 % женщин;

— по возрасту – по 25 % респонденты в возрасте до 25 лет и 26-35 лет, 45 % в возрасте 36 – 55 лет и 5 % старше 55 лет;

— по семейному положению – 65 % семейные и 35 % незамужних и неженатых опрошенных;

— по сфере деятельности – 20 % студенты, 65 % – работающие по найму и 15 % пенсионеры.

Среди опрошенных отдых до 2 недель имеют 30 %, до 1 месяца и более по 35 % респондентов. Основными занятиями в отпуске респонденты отметили следующие: просто отдыху и развлечениям свое время посвятили практически 70 %, поездки познавательного характера и с целью оздоровления совершали по 10 % респондентов, спортивными занятиями увлекалось около пяти опрошенных. Отпуск (каникулы) предпочитают проводить с семьей 65 % респондентов, а групповой (с друзьями) – 10 % опрошенных.

Последний отпуск (каникулы) провели в Украине 80 % и, соответственно, 20 % отдыхали за границей. И будущий отпуск проводить в нашей стране (дома или осуществляя поездки в другие города Украины) планируют 70 % опрошенных одесситов.

Причины, по которым значительная часть опрошенных не путешествует, оказались следующими: высокая стоимость турпродукта для 47 % и дефицит времени для 30 % респондентов. Считаем важным отметить, что страх и небезопасность во время путешествий являются серьезным аргументом против такого вида отдыха для 15% респондентов (что может быть обусловлено и тем, что опрос проводили в марте – апреле текущего года и на ответы могла повлиять ситуация в стране).

Тем не менее, на предложение помечтать о месте предпочтительного будущего отдыха во время отпуска/каникул, ответы респондентов были такими: в страны Европейского союза, а также в Турцию, Египет или на острова Индийского океана хотели бы съездить по 35 % опрошенных, в Америку – 25 %, а в Россию – 5 % одесситов.

Обычно затраты «на отдых» в течение года, по мнению респондентов, следующие: 10-500 у.е. могут потратить 35 %, 501-1000 у.е., – каждый четвертый одессит, и более 1000 у.е. – каждый десятый. Обращает на себя внимание тот факт, что сумму до 100 у.е. обычно тратят (дополнительные затраты в тот же период времени) почти 30 % опрошенных в нашем городе.

Таким образом, краткий анализ материалов настоящего исследования позволяет говорить о том, что большинство одесситов предпочитают семейный отдых. И эти данные близки к результатам исследований, проведенных нашими коллегами в туристическом агентстве «Приключение», и не являются типичными для жителей стран Европейского союза, лишь 30 % которых предпочитает семейный отдых [5].

Пассивное проведение свободного времени в турпоездке (обычный отдых, развлечения, приобретение вещей и сувениров) предпочитают, как и в Европе, около 70% респондентов. Однако, совсем не типичным для европейцев является небольшое количество (10 %) респондентов, проявляющих интерес к познанию истории, особенностей и других моментов жизни в стране, то есть низкий познавательный интерес. Это, по нашему мнению, может быть обусловлено, как и опасения 15 % респондентов за свою жизнь в туристических поездках, актуальной ситуацией в стране.

Заключение. Ответы респондентов на основные вопросы предложенной им анкеты представляют определенный интерес для организаторов отдыха, как и туристических агентств, так как показали важность и необходимость уделять больше внимания внутреннему туризму. Вероятно, влияние на ответы одесситов оказал «исторический момент», в который проведены исследования. Это позволяет считать необходимым

провести аналогічне дослідження в наступному році (з урахуванням досвіду, отриманого при виконанні поточної роботи).

Научні керівники – д-р мед. наук, професор Стрикаленко Т.В.
– канд. техн. наук, доцент Дышкантюк О.В.

Література

1. Курбанова Л.М. Чернов В.А. Практическая подготовка кадров для индустрии туризма: из опыта работы студенческой турфирмы. – Международное образование в интересах индустрии туризма: V Российско-китайский форум по подготовке кадров для индустрии туризма: Сб. статей и тезисов под ред. проф. А. Б. Косолапова. – Владивосток: Изд. дом Дальневосточного федерального университета, 2012. – С. 138-141.
2. Щука Г. П. Організація практичної підготовки майбутніх фахівців туристичної індустрії // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – Вип. 10 (173) – Луганськ, 2009.– С. 108-116.
3. Чорна Л. В., Польова Л. В. Практика як складова підготовки конкурентоздатних фахівців з туризму. – Стратегія розвитку туризму у XXI столітті у контексті вирішення глобальних проблем сучасності. Зб. мат-в Міжнар. науково-практ. конф. 27 березня 2014 р., м. Львів. – Львів: ЛІЕТ, 2014. – С. 556-560.
4. Как провести социологическое исследование. – М.: Политиздат, 1990. – 288 с.
5. Цуцман І.Я. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму в Україні та світі. Стратегія розвитку туризму у XXI столітті у контексті вирішення глобальних проблем сучасності. Зб. мат-в Міжнар. науково-практ. конф. 27 березня 2014р., м. Львів. – Львів: ЛІЕТ, 2014. – С. 542-551.